

Universita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra kulturních a náboženských studií

Transkulturní komunikace

**Konceptualizace sportu v prvorepublikovém tisku: případ časopisu
Světobzor**

Bakalářská práce

Autor: Monika Hovadová
Studijní program: B6107 Humanitní studia
Studijní obor: Transkulturní komunikace
Vedoucí práce: Mgr. Bc. Miloš Zapletal, Ph.D.
Oponent práce: Mgr. Petr Macek, Ph.D.

Zadání bakalářské práce

Autor: Monika Hovadová

Studium: P18P0917

Studijní program: B6107 Humanitní studia

Studijní obor: Transkulturní komunikace

Název bakalářské práce: **Konceptualizace sportu v prvorepublikovém tisku: případ časopisu Světozor**

Název bakalářské práce AJ: Conceptualisations of sport in the First Republic journalism: the case of Světozor

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Práce se zabývá fenoménem sportu v rámci kultury prvorepublikového Československa. Popisuje a vysvětluje, jakým způsobem byl sport (a tělovýchova) konceptualizován ve Světozoru, jednom z nejčtenějších časopisů té doby. Činí tak na základě vyčerpávající a systematické analýzy zobrazování sportu v tomto vlivném obrázkovém týdeníku, a to jak zobrazování verbálního, tak zejména vizuálního. Uplatňuje při tom metody a teoretické nástroje kulturní historiografie a teorie reprezentace. Zvláštní pozornost je věnována vztahům reprezentací sportu ke konceptualizacím mužství/ženství a národnosti; tyto dva aspekty jsou vztahovány k ideologii oficiální prvorepublikové kultury i k ideologiím meziválečných avantgard. Takto koncipovaný výzkum pomůže pochopit pojetí sportu sdílené velkou částí prvorepublikové veřejnosti a zodpovědět otázku, zda tento dobově příznačný jev přispíval k překonávání kulturních bariér (jak se obvykle soudí), či naopak k jejich posilování.

ČESÁLKOVÁ, Lucie. *Estetika dezinfekce: film, sport a hygiena v české kultuře dvacátých let 20. století. Illuminace* 2006, roč. 18, č. 1, s. 85-98.

HOHLER, Vilém ? Jirí KÖSSL. *Sport v umění*. Praha: Olympia, 1989.

JASPERS, Karl. *Duchovní situace doby*. Praha: Academia, 2008.

NODL, Martin ? Daniela TINKOVÁ (edd.). *Antropologické přístupy v historickém bádání*. Praha: Argo, 2007.

PAPOUŠEK, Vladimír ? Petr A. BÍLEK. *Cosmogonia: alegorické reprezentace ?všeho?*. Praha: Akropolis, 2011.

PELC, Martin. *Sport a česká společnost do roku 1939: osobnosti, instituce, reflexe*. Praha: NLN, 2018.

ŠVÁCHA, Rostislav ? Andrea STECKEROVÁ ? Tomáš WINTER et al. *StArt: sport jako symbol ve výtvarném umění*. Revnice: Arbor vitae, 2016.

VOJVODÍK, Josef ? Jan WIENDL (edd.). *Heslář české avantgardy: estetické koncepty a proměny uměleckých postupů v letech 1908-1958*. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, 2011.

VOLF, Petr. *Sport je umění: sportovní tematika v českém výtvarném umění 20. a 21. století*. Praha: KANT, 2015.

ZAPLETAL, Miloš. Hromadné štafetové běhy v prvorepublikovém Československu. In: B. Loewenstein ? M. Hlavačka ? F. Šístek a kol. *Násilí: jiná moderna*. Praha: Historický ústav AV ČR, 2017, s. 185-196.

ZAPLETAL, Miloš. Sport a česká meziválečná hudba: úvod do problematiky. *Opus musicum* 2016, roč. 48, č. 2, s. 6-40.

ZAPLETAL, Miloš. Petrželkova ?Štafeta?: Madrigali sportivi ed amorosi. *Opus musicum* 2013, roč. 45, č. 6, s. 17-38.

Zadávající pracoviště: Katedra kulturních a náboženských studií,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Bc. Miloš Zapletal, Ph.D.

Oponent: Mgr. Petr Macek, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 29.3.2017

Prohlášení

Prohlašuji, že na bakalářské práci jsem pracovala samostatně (pod vedením vedoucího bakalářské práce). Použitou literaturu a použité zdroje jsem citovala a uvedla v bibliografii.

V Hradci Králové dne 29. 11. 2022

Poděkování

Tímto děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Bc. Milošovi Zapletalovi, Ph. D. za odborné vedení a poskytování cenných rad a informací při zpracovávání bakalářské práce.

Anotace

HOVADOVÁ, Monika. *Konceptualizace sportu v prvorepublikovém tisku: Případ časopisu Světozor*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta University Hradec Králové, 2022

Tato bakalářská práce se zabývá fenoménem sportu v rámci kultury prvorepublikového Československa. Popisuje a vysvětluje, jakým způsobem byl sport (a tělovýchova) konceptualizován ve Světozoru, jednom z nejčtenějších časopisů té doby. Činí tak na základě vyčerpávající a systematické analýzy zobrazování sportu v tomto vlivném obrázkovém týdeníku, a to jak zobrazování verbálního, tak zejména vizuálního. Uplatňuje při tom metody a teoretické nástroje kulturní historiografie a teorie reprezentace. Zvláštní pozornost je věnována vztahům reprezentací sportu ke konceptualizacím mužství/ženství a národnosti; tyto dva aspekty jsou vztahovány k ideologii oficiální prvorepublikové kultury i k ideologiím meziválečných avantgard. Takto koncipovaný výzkum pomůže pochopit pojetí sportu sdílené velkou částí prvorepublikové veřejnosti a zodpovědět otázku, zda tento dobově příznačný jev přispíval k překonávání kulturních bariér (jak se obvykle soudí), či naopak k jejich posilování.

Klíčová slova: sport; první republika; časopis Světozor; muži; ženy

Annotation

HOVADOVÁ, Monika. *Conceptualisation of sport in the press during first republic: case magazine Světozor*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2022

This bachelor thesis deals with the phenomenon of sport within the culture of first-time Czechoslovakia. It describes and explains how sport (and physical training) was conceptualized in Světozor, one of the most widely read journals of the time. It does so on the basis of an exhaustive and systematic analysis of the depiction of sport in this influential picture weekly, both verbal and visual. In doing so, it applies methods and theoretical tools of cultural historiography and the theory of representation. Particular attention is dedicated to the relationships of representations of sport to conceptualizations of manhood/womanhood and nationality; these two aspects relate to the ideology of the official first-time culture as well as to the ideologies of the interwar avant-garde. Research thus conceived will help to understand the concept of sport shared by a large part of the first-time public and answer the question of whether this period-specific phenomenon contributed to the overcoming of cultural barriers (as is usually judged) or, on the contrary, to their strengthening.

Key words: sport; first republic; journal Světozor; men; women

Obsah

Úvod	8
1. Transkulturní komunikace a konceptualizace sportu v prvorepublikovém tisku: případ časopisu Světozor	10
1.1 Interpretace pojmu transkulturní komunikace	10
1.2 Souvislost tématu s transkulturní komunikací	11
2. Historie sportu	11
2.1 Pravěk	11
2.2 Starověk	12
2.3 Středověk	12
3. Tomáš Garrigue Masaryk jako vlivná osobnost sportu	13
4. Národnostní složení, gender a jeho konceptualizace v prvorepublikových ideologiích, koncept tělesnosti	14
4.1 Národnostní složení	14
4.2 Gender	14
4.3 Koncept tělesnosti	14
5. Sport	15
5.1 Sport v médiích	16
5.2 Tělovýchovné spolky a gymnázia	18
5.2.1 Sokol	18
5.2.2 Sport ve školách	18
5.3 Sportovní architektura a umění	19
6. Časopis Světozor	21
6.1 Obsahová analýza Světozoru	22
6.2. Interpretace výsledků obsahové analýzy	41
6.3 Obrazová dokumentace	43
7. Shrnutí	51
8. Závěr	52
9. Bibliografie	53

Úvod

Sport je druh relaxace, prevence proti fyzickým i psychickým nemocem. Při fyzické aktivitě se vyplavují hormony štěstí, které nás dokáží podpořit a připravit na psychickou zátěž. Žijeme v uspěchané, hektické době a kvůli tomu není denní režim a životospráva některých jedinců příliš vyhovující. Lidé se honí za úspěchem, penězi a na opravdu důležité skutečnosti nezbývá čas. Těmi skutečnostmi mohou být mezilidské vztahy, zdraví a sebeláska. Proto je problematika sportu velmi aktuální.

Fenomén sportu má ovšem svou historicitu. Jedním z přelomových období v dějinách sportu a jeho prosazování je doba meziválečná, v českém kontextu doba první republiky. Touto prací bychom rádi alespoň malým dílem přispěli pochopení sportu coby společenského a kulturního fenoménu, jež nelze redukovat na samotnou fyzickou aktivitu a s ní spojené rituály. Budeme se proto zaobírat sportem jako tématem prvorepublikových diskurzů – nejen řečových, ale především vizuálních –, konceptuálních systémů a reprezentací. Základními otázkami tedy pro nás jsou: Jak se fenomén sportu jevil v prvorepublikovém Československu a jak byl zobrazován v tehdejších médiích? Jak aspekty genderu národnosti ovlivňovaly překonávání kulturních bariér nebo jejich posilování? Zaměříme se na časopis Světozor, neboť ten byl jedním z nejčtenějších časopisů prvorepublikové doby.

Sport tedy představoval výjimečný symbol republiky československé, nebo jak píše Zapletal: „Skutečně: sport byl v Československu dvacátých letech tak důležitým kulturním fenoménem, že v mysli prostého člověka mohl stát bok po boku s apoštoly a Desaterem. Sport v různých podobách a souvislostech fungoval v dobové imaginaci jako integrální součást modernity zatím pouze myšlené, modernity, která, jak píše Singer, „s sebou přinesla nevšední svět- specifický městský- jenž, byl znatelně rychlejší, chaotičtější, fragmentárnější a více dezorientující než předchozí etapy lidské kultury“, v níž se jedinec ocital v „záplavě dojmů, šoků a otřesů.“ V diskurzech oficiální prvorepublikové ideologie byl sport konceptualizován jako vyloženě pozitivní, zdravý, společensky prospěšný civilizační fenomén.¹ Sport mimo jiné také sehrál významnou roli ve výchově: „sport byl prvorepublikovou ideologií konceptualizován také jako důležitý výchovný prostředek („znamenitá škola sebekázně“),

---

¹ Zapletal, Miloš. *Sport a česká meziválečná hudba: úvod do problematiky*. Opus musicum 2016, roč. 48, č. 2, s. 18

*neboť vedl mládež „ k družnosti, která potlačuje egoismus“, učil ji „co to je pracovati pro úspěch celku“ a vzbuzoval v ní „zdravou ctižádost“.*²

Pro svou povahu sport představuje typický a symbolický projev moderní doby.³ *„Moderní sport se do českých zemí šířil ve druhé polovině 19. století, kdy jeho vnímání určoval rozporuplný postoj měšťanské společnosti. Na jedné straně sport ve své novodobé podobě vyhovoval její výkonnostní etice, na druhé straně v některých svých projevech narazil na měšťanský kodex chování, jehož požadavek umírněnosti a distinguovanosti nebyl slučitelný se spontánností a dynamikou sportu.“*⁴

Práce je rozčleněna do šesti kapitol. První kapitola bude pojednávat o oboru transkulturní komunikace, tématu bakalářské práce, a jejich souvislostech; vysvětlíme rovněž základní termíny a pojmy. Ve druhé kapitole stručně nastíníme historii sportu a tělovýchovy. Třetí kapitola pojedná o zásadní politické, ideologické a mravní autoritě prvorepublikového Československa, jež měla ke sportu (spíše však k tělovýchově) velmi vřelý vztah – je jí „prezident osvoboditel“ T. G. Masaryk. Předmětem čtvrté kapitoly je národnostní složení Československa, gender a tělesnost ve vztahu k sportu. Samotnému sportu se bude věnovat kapitola pátá. Poslední kapitola je vyhrazena výsledkům analýzy časopisu Světozor.

---

² Zapletal, Miloš. *Sport a česká meziválečná hudba: úvod do problematiky*. Opus musicum 2016, roč. 48, č. 2, s. 19

³ Pelc, Martin. *Sport a česká společnost do roku 1939*. Praha: NLN, s. r. o., 2018. str. 22

⁴ Pelc, Martin. *Sport a česká společnost do roku 1939*. Praha: NLN, s. r. o., 2018. str. 38

1. Transkulturní komunikace a konceptualizace sportu

v prvorepublikovém tisku: případ časopisu Světozor

1.1 Interpretace pojmu transkulturní komunikace

Transkulturní komunikace je nový a pro mnohé neobvyklý obor, jenž se ovšem stává velice důležitým a naléhavým z hlediska soužití a porozumění lidí na celém světě v situaci postupující globalizace. Slovu komunikace není obtížné porozumět. Satirová píše o komunikaci jako o nejsilnějším faktoru, jenž ovlivňuje nejen zdraví člověka, ale i vztah k lidem.⁵ Komunikace primárně plní funkci předávání a získávání informací mezi lidmi. Sdělování informací nabývá několika forem: mluvíme o sdělování verbálním, neverbálním, záměrném, bezděčném, kognitivním, afektivním ad.⁶ Komunikace, stejně tak dialog, je alfou a omegou lidského soužití, avšak ne vždy je snadná, neboť na ni působí mnoho sekundárních a nežádoucích vlivů.⁷

U slova transkulturní to již není tak snadné. Pojem kultura znamená v tomto kontextu *„celek zahrnující hmotné i nehmotné výsledky lidského myšlení a konání. Zároveň však člověka formuje i setkání s druhým člověkem a jeho kulturou či problematizace postojů, které mu vlastní kultura předepisuje.“*⁸ Podle Burdy je kultura *„neustále probíhající proces sociálního konstruování, který v sobě obsahuje určitá strukturální schémata neboli vnitřní mechanismy konstruování.“*⁹ Kultura je – řečeno v duchu německé romantiky „druhou přírodou“, uměle utvářenou lidmi, kteří si uvnitř ní budují své hodnoty, symbolický svět, tradice, zvyky, rituály. Lidé jsou rozdílní, a na základě rozdílného přístupu k bytí a chodu kultury vznikají společenství, která fungují na různých principech. Lidská vrženost ve světě probíhá v paradoxním napětí mezi univerzálně lidskou potenci k transcenci různých daností a determinací, zároveň se však tato transcende uskutečňuje v podmínkách těchto daností a determinací. Zjednodušeně řečeno: nemáme nic než kulturu, a přece je konečným smyslem kultury být překonávána.

Tím směřujeme k oné předponě „trans-“. Pojem transkulturalita tedy obecně znamená překračování, přesahování, přemostování (nikoliv negování) vlastní kultury směrem

---

⁵ Satirová, Virginia. *Kniha o rodině*. Praha: Práh; Brno: Svan, 1994. str. 76

⁶ Hošková, Lenka; Lakatošová, Jana. *Komunikace*. Olomouc: Univerzita Palackého, 1994. str. 4

⁷ Nodl, Martin; Tinková, Daniela. *Antropologické přístupy v historickém bádání*. Praha: Argo, 2007. str. 15

⁸ Sokolíčková, Zdenka. *Výzvy pro transkulturní komunikaci*. Ostrava: Moravapress, 2014. str. 63

⁹ Burda, František. *Za hranice kultur. Transkulturní perspektiva*. Brno: CDK, 2016. str. 22

k něčemu, co přesahuje veškeré smyslové a rozumové možnosti, k nekonečnému a absolutnímu bytí.¹⁰

1.2 Souvislost tématu s transkulturní komunikací

Konceptualizace sportu v prvorepublikovém tisku má spojitost s transkulturní komunikací v mnoha aspektech. Především se v té době sport stával – přinejmenším v západním světě – univerzálním fenoménem, přesahujícím národnostní, třídní, genderové¹¹ a věkové kategorie. V meziválečné době docházelo k přehodnocování základních aspektů lidské přirozenosti, především lidské tělesnosti, vznikaly různé koncepce „nového člověka“, radikálně se mění představy o ideálu lidské krásy atd. Tyto tendence podivuhodně prostupují různými vnějškově odlišnými nebo dokonce protichůdnými ideologickými systémy: velmi podobné koncepce „nového člověka“ nacházíme v oficiální kultuře první republiky, stalinského Sovětského svazu, hitlerovského Německa, jakož i v (sub)kulturách avantgardních. Ideálem krásy se staly štíhlé nebo sportovní postavy. V několika evropských zemích byla vybudována specializovaná sanatoria, která se zaměřovala na tvarování lidských postav pomocí cvičení a různých zeštíhlujících procedur.¹² Zároveň byl sport prostředkem nové moralizace: sportsman byl konceptualizován jako ideální gentleman meziválečné doby, sport učil nesobecké práci pro celek atd.¹³ Negativním aspektem meziválečného sportu a tělovýchovy je militarizace tělesných cvičení, pojmání jich coby preventivní přípravy na další světovou válku.¹⁴

2. Historie sportu

2.1 Pravěk

Pohyb byl od počátku klíčovým faktorem biologické lidské existenci. Životní úroveň v pravěku byla závislá na úrovni pohybových dovedností: pokud jedincovy schopnosti nebyly dostačující, nezbývalo mu nic jiného, než se přidružit ke kolektivu. Grexa a Strachová píší: „*Při zrodu sportu (přesněji tělesných aktivit předcházející sportovní činnosti) stály tři vzájemně propojené biopsychosociální zdroje: instinkty, práce a*

---

¹⁰ Burda, František. *Za hranice kultur. Transkulturní perspektiva*. Brno: CDK, 2016. str. 30, 31

¹¹ Oakleyová, Ann. *Pohlaví, gender a společnost*. Praha: Portál, 2000. str. 131

¹² Česálková, Lucie. *Estetika dezinfekce: Film, sport a hygiena v české kultuře dvacátých let 20. století*. Illuminance, 2006, roč. 18, č. 1, str. 85

¹³ Packer, Julian. *The british scene- Sport*. England: Mary Glasgow, 1975. str. 29

¹⁴ Grexa, Ján; Strachová, Milena. *Dějiny sportu-přehled světových a českých dějin tělesné výchovy a sportu*. Brno: Masarykova universita, 2011. str. 100, 101

intelekt.“¹⁵ Dále uvádějí tři možné předpoklady pro vznik tělesných cvičení: (1) primární pohyby nutné k přežití, (2) obranné činnosti (v případě vzniku lidských konfliktů) a (3) pohybové aspekty rituálů nebo her.

2. 2 Starověk

Starověk je dobou zrodu kulturních jevů a tendencí, které lze chápat jako předstupně moderního sportu. Sport a hry byly určeny především pro honoraci; otroci a ženy k nim neměli přístup. Ovšem Římané později zpřístupnili různé druhy zábavy i nižším vrstvám společnosti: toto gesto mělo být preventivním opatřením před vzpourami, které ohrožovaly stabilitu společnosti. V antických kulturách byl kladen značný důraz na vojenskou přípravu: cílem tělovýchovy bylo vytrénovat fyzicky a psychicky schopné vojáky (viz zejm. četné pasáže Platónovy *Ústavy*). „*Rozvoj sportovních aktivit provázelo formování teorie ‚sportu‘ a tělocvičných či tréninkových systémů, které se uplatnily i v rámci školní výchovy.*“¹⁶ Ve starověku se zrodily první olympijské hry. Prvotní záležitostí byly Panhelénské neboli všeřecké hry, které byly sloučeny s náboženským kultem, jehož součástí byly sportovní a umělecké soutěže.¹⁷ V Olympii se na počest nejvyššího vládce boha Dia pořádaly nejrůznější náboženské slavnosti a umělecké soutěže. „*Olympia měla také význam ekonomický, znamenala příchod obchodníků, trhy a uzavírání smluv, ale nejen to- nezanedbatelný byl politický význam. Upevňovaly se vztahy mezi jednotlivými městskými státy, probíhala tu nespočetná politická jednání.*“¹⁸

2. 3 Středověk

Středověká společnost byla rozdělena na „trojí lid“, každá vrstva měla svou vlastní kulturu, tedy i kulturní aspekty pre-sportovních a obecně tělesných aktivit byly podmíněny příslušností jejich aktérů do jedné z těchto tří společenských vrstev. Uvažovat však můžeme o ještě jemnější diferenciaci, např. s ohledem na gender.

---

¹⁵ Grexa, Ján; Strachová, Milena. *Dějiny sportu-přehled světových a českých dějin tělesné výchovy a sportu*. Brno: Masarykova universita, 2011. str. 17

¹⁶ Grexa, Ján; Strachová, Milena. *Dějiny sportu-přehled světových a českých dějin tělesné výchovy a sportu*. Brno: Masarykova universita, 2011. str. 26

¹⁷ Grexa, Ján; Strachová, Milena. *Dějiny sportu-přehled světových a českých dějin tělesné výchovy a sportu*. Brno: Masarykova universita, 2011. str. 33

¹⁸ Grexa, Ján; Strachová, Milena. *Dějiny sportu-přehled světových a českých dějin tělesné výchovy a sportu*. Brno: Masarykova universita, 2011. str. 35

3 Tomáš Garrigue Masaryk jako vlivná osobnost sportu

T. G. Masaryk byl aktivním sportovcem a šel i v tomto ohledu příkladem československé společnosti. Podporoval a doporučoval sportovní aktivity, kdykoli k tomu byla vhodná příležitost. Když byl Masaryk mladý, jeho milovanou činností byly vycházky do přírody: říkával, že působení přírody má blahodárné účinky na myšlení.¹⁹ Masaryk jezdil na kole, v zimě se věnoval bruslení, je známé, že do pozdního věku jezdil na koni a rád předváděl svou fyzickou zdatnost, zejména před ženským publikem. Životospráva prezidenta Masaryka byla velmi přísná, v duchu protestantské morálky, kterou si osvojil hlavně vlivem manželky Charlotty. Na druhou stranu jeho jídelníček úplně neodpovídal dnešním představám o ideálu zdravé výživy. Jeho vojenský sluha Hůza vypověděl takto: „*Musil jsem ho budit přesně v půl osmé, nikdy dřív, nikdy později... Jeho snídaně: sklenice čaje bez cukru, kousek opečeného chleba, máslo a anglická slanina. Při snídani obvykle četl noviny. Měl rád ovoce a polévku nejedl, maso pouze pečené a nejedl žádné moučníky. Tak jako pravidelně vstával, tak chodil spát o desáté hodině (pokud měl hosty, tak i ve dvanáct). Pil pouze kávu, čaj – nikdy vodu.*“²⁰

Pro vývoj a úroveň sportu jsou důležití pracovníci a pak také přízeň, ale bohužel tyto okolnosti nebyly sportu natolik dopřány, že to v důsledku znamenalo minimální přirozený vývoj. Nevýhoda sportu spočívala ve vývoji některých jeho součástí, u kterých nebyla možnost je organizačně zvládat. Organizace měla problém udržet krok, jednou z příčin je, že sport měl nedostatek funkcionářů, neboť velká část byla výkonnými sportovci, vysvětluje autor knihy Čtvrt století českého sportu.²¹ S přízní to také nebylo tak veselé, ježto pouze pár odvětví sportu dokázalo očarovat srdce fanoušků. Dokázal to fotbal, lední hokej, tenis a lyžařství. Každé odvětví sportu je na něčem závislé. Tu na počasí, tady na vybavení a sportovních zázemích. Na úroveň sportu mají vliv též hospodářské a hygienické podmínky, tréninkový plán, koučové a samozřejmě i přízeň veřejnosti.

---

¹⁹ Bureš, Prokop; Plichta, Jan. *Sport a tělesná kultura v československé republice a cizině*. Praha: Almanach sportu, 1931. str. 5

²⁰ Kosatík, Pavel. *Jiný T. G. M.* Praha: Paseka, 2018. str. 351

²¹ Kalina, Antonín. *Čtvrt století českého sportu*. Praha: Lehkoatletický odbor sportovního klubu Slavia Praha, 1940. str. 11

4 Národnostní složení, gender a jeho konceptualizace

v prvorepublikových ideologiích, koncept tělesnosti

4.1 Národnostní složení

Pro československý stát je datum 28. října 1918 klíčovým mezníkem, neboť bylo Československo vyhlášeno samostatným státem. V knize *Národnostní menšiny v Československu* je zapsáno sčítání lidu z roku 1921, zásluhou sčítání se vykreslily 4 nejpočetnější menšiny v Československu. První uváděnou a zároveň nejpočetnější menšinou byli Němci, kterých žilo na území republiky 3 123 568, jednalo se o sudetské Němce. Druhou příčku obsadili Maďaři se 745 431 lidmi. Ke třetí menšině se hlásili Rusíni, kterých tu bylo 461 849 obyvatel. Ovšem nesmíme také zapomenout na polskou menšinu, jejichž příslušníků zde bylo 75 853.²²

4.2 Gender

Pojem gender označuje kulturní charakteristiky přiřazované mužskému nebo ženskému biologickému pohlaví a zároveň odkazuje na rozdílnost mezi pohlavími. Jak vykládá Oakleyová: „*Rozdíly mezi pohlavími mohou být „přirozené“, genderové rozdíly však vyplývají z kultury.*“²³ Dnešní společnost, aby byla (politicky, eticky) korektní, umožňuje lidem zvolit si svůj gender, se kterým se budou moci ztotožnit. Rozdělování sociálních rolí je nezbytné, dokonce se dříve stávalo podmínkou pro přežití, neboť role muže a ženy jsou klíčové pro funkčnost společnosti. Žena nemá dostatečnou fyzickou sílu na to, aby mohla lovit potravu, stavět domy apod. Doba se změnila, ženy se emancipovaly a nastolila se rovnoprávnost.

Milan Balabán popisuje pojetí ženy a muže v bibli, Starý zákon hovoří o ženě a muži jako nositelích vysoké důstojnosti, která se ve starověku připisovala bohům. Žena i muž jsou ženou i mužem pouze tehdy, pokud nejsou pouhými nástroji na plození potomků. V páru jsou si žena i muž oporou a vzájemně si nastavují zrcadlo transcendence.²⁴

4.3 Koncept tělesnosti

Koncept tělesnosti je v každé společnosti jinak pojímán, neboť každá společnost má jiné vidění obrazu těla a také jinak chápe vztah mezi duší a tělem. Marcel Mause tuto

---

²² Tóth, Andrej; Novotný, Lukáš; Stehlík, Michal. *Národnostní menšiny v Československu 1918-1938*. Praha: Universita Karlova, 2012. str. 30, 31

²³ Oakleyová, Ann. *Pohlaví, gender a společnost*. Praha: Portál, 2000. str. 142

²⁴ Sborník Open Society Fund. *Společnost žen a mužů z aspektu genderu*. Praha, 1999. str. 108

myšlenku doplňuje o tezi- tudíž činnosti, které máme zautomatizované a vykonáváme je denně (např. jídlo, spánek, narození, chůze, mluvení aj.) jsou formovány kolektivními normami. V knize *Antropologické přístupy v historickém bádání* je odkaz na pedagogickou literaturu konce 18. století, která se nechala inspirovat medicínou a klade čtenářům připomínku, že by měli posilovat fyzickou odolnost.²⁵ Aneb jak se říká ve zdravém těle, zdravý duch. Ale aby tělo mohlo být zdravé a odolné, je důležité, aby se zdravá životospráva- v ní zahrnutá tělesná cvičení- opakovala a byla pokud možno perspektivní. Do tělesných cvičení je možno zahrnout tělocvik, lehkou atletiku, sport a hry, které Weigner označuje jako prostředky tělesné výchovy, jejímž cílem je výchova celého člověka.²⁶ Samostatné individuum, jež bude důsledně věnovat péči své fyzické schránce, neznamena, že neriskuje nebezpečí ztráty sebe sama.²⁷

Důležitá je také tělesná hygiena. Tělesné schránce bychom měli věnovat péči z preventivních důvodů, hygiena je ochrana proti nemocem. Pokud člověk vykonává fyzicky namáhavou činnost, je v psychické nepohodě či je léto a jsou vysoké teploty, lidský organismus vytváří obrannou reakci v podobě pocení. Hygiena je také klíčovou součástí procesu učení v raných letech našeho života. Aby se člověk mohl cítit člověkem, měl hodnotu a svou dignitu, je hygiena signifikantním atributem sociální integrace.

5 Sport

V první řadě je důležité si vysvětlit pojem sport. Tento pojem v sobě zahrnuje značnou část všemožných fyzických aktivit. Pelc vysvětluje, že pod pojem sport nejsou zařazeny pouze fyzické hry, ačkoli sport bývá definován právě jako soutěžní fyzická hra, mimoto termín zahrnuje i fyzicky pasivní hry a nesoutěžní prvky- příkladem mohou být mind games, tělocvik, jogging, skauting, aj.²⁸ Ne všichni jsou totiž způsobilí vykonávat fyzicky namáhavé sporty, někteří mají nadání na rozvoj intelektuálních aktivit. I Jirásek zaujímá shodné stanovisko: „*Druhou možností, jak může sport transferovat mimo oblast pohybové kultury, jsou ty druhy sportu, které sice splňují podmínky soutěže i maximálního výkonu, nikoliv však nezbytně prioritně fyzického*

---

²⁵ Nodl, Martin; Tinková, Daniela. *Antropologické přístupy v historickém bádání*. Praha: Argo, 2007. str. 23

²⁶ Weigner, Karel. *Rovnocennost evropských plemen a cesty k jejich ušlechťování*. Praha: Česká akademie věd a umění, 1934. str. 105

²⁷ Jaspers, Karl. *Duchovní situace doby*. Praha: Academia, 2008. str. 75

²⁸ Pelc, Martin. *Sport a česká společnost do roku 1939*. Praha: NLN, s. r. o., 2018. str. 7

pohybu. Příkladem mohou být hry intelektuální jako šachy nebo bridž, nebo události technologické rivalizace od modelářství přes technické sporty až po automobilové závody.“²⁹ Karl Jaspers pojímá sport jako davový jev, při kterém jsou odvráceny pudy, jež mohou narušit nebo ohrozit veřejný prostor. Zásadou nutnosti pravidel je však tato hrozba minimalizována. Sport se stává pro masy uklidňujícími aktivitami, neboť vyplňují volný čas.³⁰ Mají možnost „vypnout“ a oddychnout si od každodenních starostí. Jak se píše v Masarykově slovníku naučném: „*Sport přivedl lid na myšlenku rekreace, jež je na prospěch lidstvu.*“³¹ Sport přispívá k udržení zdraví fyzického, tak i psychického. Důležitost psychického zdraví je klíčová, neboť jak vysvětluje Prince, duševní nemoci či poruchy zvyšují riziko přenosných a nepřenosných nemocí, které přispívají k neúmyslnému a úmyslnému zranění.³² Tomu je dobré předcházet. Při fyzické aktivitě se vyplavují endorfiny neboli hormony štěstí, které prospívají našemu zdraví. Ideologie prvorepublikové republiky přijímala sport velmi přívětivě, představa, že blaho společnosti může záviset na tom, jak moc občané budou sportovat. Sport je odpočinkem, rekreací.

Nejen sport, ale zároveň sportovní utkání utváří pasivní pozorovatelé, obecnstvo, obdivovatelé daného sportu. Ti všichni jsou celkem vzato klíčovou integrální součástí, ježto podporuje sportovce a z větší části pozitivně ovlivňují psychický stav sportovců. Atleti totiž prahnou po uznání a zpětné vazbě. Věru zdá se to být harmonickou představou. Závažný problém může nastat v případě vztahu mezi samotnými přívrženci. V případě nedostatečné inteligence, osob labilnější povahy nebo dokonce fanatismu, se mohou mnohem snadněji nechat zmanipulovat davovým chováním, které může mít za následky nepříznivé situace, jež mohou zapříčinit vážná zdravotní poranění a vyvolat zášť vůči druhým lidem. Často nás média informují a upozorňují na nekázeň sportovních fandů, zejména těch fotbalových.

5. 1 Sport v médiích

Jak chápeme média? Médii rozumíme nástroje určené k veřejné komunikaci. Mají sdělovací rovněž i informativní funkci. Neplní však pouze funkci informativní, ale zároveň také politickou a zábavní funkci. Pročež se stávají ve společnosti

---

²⁹ Jirásek, Ivo. *Filosofická kinantropologie: setkání filosofie, těla a pohybu*. Olomouc 2005. str. 143

³⁰ Jaspers, Karl. *Duchovní situace doby*. Praha: Academia, 2008. str. 73

³¹ Masarykův slovník naučný: lidová encyklopedie všeobecných vědomostí. Díl VI. R-S. Československý kompas. Praha, 1932. str. 880

³² Prince, Martin. *Global Mental Health 1 No health without mental health*. Online:Lancet, 2007. str. 859

nepostradatelnými. Média mají rozličnou podobu- tištěná média, film, televizní vysílání, rádiové vysílání a v dnešní době rovněž oblíbené informace dostupné na internetu. Masová média cílí na co největší skupinu lidí. Další úlohou, kterou média vykazují: „...je podíl na formování veřejného, kulturního a politického života.“³³ uvádí autoři v knize Dějiny českých médií.

Sport v tisku se během období První republiky vymanil z vlivu a výrazným ukazatelem této emancipace bylo postavení sportovní publicistiky v periodiku, což se dá považovat za velký sukces, ježto znamenalo více prostoru pro sportovní reportáže. Z počátku sportovní rubriky v tištěných médiích totiž zaujímaly pozici na posledních stránkách periodik. Ale již v roce 1927 po stále navyšující se poptávce sportovního tisku, vytěžila Česká tisková kancelář masivní zdroj příjmů a to je důvod, proč je sport pro tisk tak výhodný- zvyšuje mu atraktivitu, jak uvádí Pelc.³⁴ Lidé prahou po informacích a tak tištěná média expandovala-počet výtisků se zvyšoval a jejich šíření usnadňovala vysoká gramotnost, oznamuje autorka.³⁵

Technický pokrok umožnil vyvíjet kvalitnější tiskárny a tím umožnil vyšší kvalitu grafické úrovně tisku, oznamují autoři Dějin českých médií.³⁶ To mělo ovšem vliv na výrazný rozvoj časopisů s novými možnostmi grafické úpravy. Technologický pokrok též umožnil spuštění již pravidelného rozhlasového vysílání.

V různých sportovních disciplínách si našla zalíbení i americká groteska, která se vyznačuje především velmi složitým pohybovým scénářem. Herci by měli být fyzicky zdatní a schopní zvládat náročné aktivity jako např. různé honičky, které zahrnují skoky, šplh apod.³⁷ Obecně ve dvacátých letech v odvětví filmu byl kladen důraz na vizualitu, dynamičnost i rychlost a pohyblivost. Česálková píše: „*Film i sport byly spojovány s percepční zkušeností člověka konfrontovaného s mobilizovaným světem, se zážitky rychlosti a dynamiky a s účinkem sérií atraktivních, provokativních a šokujících vizuálních stimulů.*“³⁸

---

³³ Bednařík, Petr; Jirák, Jan; Köpplová, Barbara. *Dějiny českých médií*. Praha: Grada, 2019. str. 18

³⁴ Pelc, Martin. *Sport a česká společnost do roku 1939*. Praha: NLN, s. r. o., 2018. str. 115, 116

³⁵ Škrabalová, Iveta. *Jaroslav Šalda-portrét titána tisku*. Praha: Academia, 2016. str. 52

³⁶ Bednařík, Petr; Jirák, Jan; Köpplová, Barbara. *Dějiny českých médií*. Praha: Grada, 2019. str. 159

³⁷ Česálková, Lucie. *Estetika dezinfekce: Film, sport a hygiena v české kultuře dvacátých let 20. století*. Illuminace, 2006, roč. 18, č. 1, str. 87

³⁸ Česálková, Lucie. *Estetika dezinfekce: Film, sport a hygiena v české kultuře dvacátých let 20. století*. Illuminace, 2006, roč. 18, č. 1, str. 91

5.2 Tělovýchovné spolky a gymnázia

5. 2. 1 Sokol

Otázka vzniku názvu tělocvičného spolku Sokola je celkem vzato triviální. První asociace, která se může lidem vybavit, je asociace z ornitologického odvětví, avšak není tak vzdálená od pravdy. V knize Sport a tělesná kultura v Československé republice a cizině se píše: „*Staré pověsti a zpěvy slovanské, zejména jihoslovanské, přirovnávají mladého junáka k ptáku sokolu.*“³⁹ Při zakládání první tělocvičné jednoty probíhal boj o svobodu Jihoslovanů, kteří se stali jakýmsi ideálem hrdinů bojující za svobodu národa. Po nichž se tělocvičné spolky pojmenovaly Sokolové.

Záměrem této tělovýchovné organizace bylo utužování tělesné zdatnosti a výkonnosti, ve které byla zahrnuta příprava branné nebo vojenské strážky, neboť Sokol toto považoval za elementární kvality občana svobodného státu. Klíčovou ideou Sokola byla sounáležitost s národem, vyžadovala disciplínu a poslušnost. V knize Český sport je poznámka znění: „*Sokolští funkcionáři se domnívali, že touha po co nejlepším výkonu podporuje sobectví, kdežto tělocvik vede k pocitu sounáležitosti a podřízení celku, prospěšnému tehdejšímu národnímu hnutí.*“⁴⁰ Atletika, gymnastika, šerm jsou jedny z disciplín, kterým se sokolové věnovali. Tyto tělocvičné disciplíny podporují vytrvalost, zodpovědnost, disciplínu a neméně důležitou koncentraci.

Sokol, Orel, YMCA, YWCA jsou tělovýchovné spolky, které byly pod správou Ministerstva veřejného zdravotnictví a tělesné výchovy, Poradním sborem pro tělesnou výchovu a dalšími jinými ministerstvy, informují Dějiny sportu.⁴¹

„*Sokolské a olympijské hnutí by objektivně vzato měly mít k sobě navzájem kladný vztah (...), byl vztah Sokola k obnoveným olympijským hrám zpočátku problematický, neboť většinou představitelů sokolského hnutí všeobecně vadila nastupující popularita sportu.*“⁴² píše Škoda.

5. 2. 2 Sport ve školách

Tělesná výchova ve školách nebyla vždy považována za samozřejmost. Tělesná výchova byla uvedena jako povinný předmět až v roce 1869, jenomže se vyskytla první

---

³⁹ Bureš, Prokop; Plichta, Jan. *Sport a tělesná kultura v československé republice a cizině*. Praha: Almanach sportu, 1931. str. 110

⁴⁰ Ninger, Michal; Koliš, Jiří. *Český sport 1862-1914*. Kladno: Nezávislý novinář, 2003. str. 71

⁴¹ Grexa, Ján; Strachová, Milena. *Dějiny sportu-přehled světových a českých dějin tělesné výchovy a sportu*. Brno: Masarykova universita, 2011. str. 163

⁴² Vzdělávatelské listy. *Sokolové na olympijských hrách*. Zář 2020. str. 3

překážka v podobě absence pedagogů se zaměřením na tělovýchovu. Další překážku tvořila církev a část veřejnosti, kterou tvořili i mnozí pedagogové. Studenti, kteří chtěli sportovat na vyšší úrovni, museli používat pseudonymy, uvádí autoři Českého sportu: „*Mnozí sportovci se pak se svými přezdívkami szili natolik, že je používali po celou svoji sportovní dráhu, i po skončení studií.*“⁴³

Ve Velké Británii je tělesná výchova ve školách zavedena takto: „*Every child in Britain has at least one (and usually two or three) classes in Physical Education every week, from the time he goes to school aged five until he leaves aged sixteen.*“⁴⁴ Packer také představuje tradiční podobu tělocvikáře. Převážně to bývá muž, méně inteligentní, velmi hlučný s násilnickými sklony. Pokud žák nevykonal cvik, často přišel fyzický trest, což je pro děti, které nemají vlohy velmi stresující.⁴⁵ Část pedagogů, kteří učili tělesnou výchovu, zažili nepříjemné období války, které se na nich podepsalo. Mladí pedagogové, kteří ale válku nezažili, si všimli, jak je pro děti tělocvik traumatizující a snažili se toto trauma v nich odbourat. Našli tedy alternativu v individuálních sportech např. horolezectví, kanoistika aj. Ale ne všechny děti jsou sportovně nadané, proto pro ně byla vymyšlena také alternativa. Šlo například o dramatické kroužky, šachy, farmaření, modelářství.

5. 3 Sportovní architektura a umění

Na první pohled může tohle téma vyvolat otázku, co mají společného sport a umění? Když se nad tím ale člověk zamyslí, dojde mu, že je spojuje mnohé. Výrazným pojítkem mezi těmito odvětvími je primárně jejich estetická funkce. Aneb jak popisují autoři: „*Podobně jako v umění, tak i ve sportu dochází k cílevědomému uplatňování estetických hledisek, která se dříve ve sportu prosazovala skrytě ve druhém plánu.*“⁴⁶ Jedno i druhé vyvolává v divákovi dramatické pocity. Sport i umění je určené pro pobavení, poučení publika, které ve volném čase za touto estetickou kulturou dochází. Přesun sportu z veřejných cvičišť a prostranství do hal se chápe jako proces „orámování podívané“ a díky tomuto procesu si všímáme sportu jako umění- stává se estetickým a kulturním jevem.⁴⁷

---

⁴³ Ninger, Michal; Koliš, Jiří. *Český sport 1862-1914*. Kladno: Nezávislý novinář, 2003. str. 110

⁴⁴ Packer, Julian. *The british scene- Sport*. England: Mary Glasgow, 1975. str. 41

⁴⁵ Packer, Julian. *The british scene- Sport*. England: Mary Glasgow, 1975. str. 41

⁴⁶ Hohler, Vilém; Kössl, Jiří. *Sport v umění*. Praha: Olympia, 1989. str. 10

⁴⁷ Česálková, Lucie. *Estetika dezinfekce: Film, sport a hygiena v české kultuře dvacátých let 20. století*. Illuminace, 2006, roč. 18, č. 1, str. 86

Sportovní architekturu měli na svědomí v počátcích moderního sportu dva muži- Jindřich Fügner a Miroslav Tyrš, kteří založili v roce 1862 v Praze spolek Sokol. Věřili také, po vzoru řeckých filosofů a renesančních humanistů, myšlenice, že cvičením se mimo jiné posiluje i vůle a intelekt a ne pouze tělo, píše Švácha.⁴⁸ Stadion ve funkcionalistickém stylu na Stahově vystavěl Tyrš s pomocí československého státu, jež byl určen pro tzv. slety. Sokolské slety jsou hromadná cvičení sokolů v početných skupinách. S průmyslovou revolucí vznikaly nové druhy staveb. Autor popisuje, jak architekti koncipovali tyto budovy: „(...) *architekti zkoušeli uplatňovat staré stavební typy a přizpůsobovali je novým potřebám. Velké zastropené nebo zaklenuté haly křesťanských chrámů například nabídly typ pro první tělocvičny sokolů a turnerů.*“⁴⁹ S pomocí technologie a materiálů, které dříve nebyly dostupné, se dají zprostředkovat realizace jakkoli náročné stavby,⁵⁰ píše Kratochvíl.

Mimo výtvarné umění zachycovaly sportovní události a činnosti, fotografie. Prvotní snímky nebyly příliš kvalitní, neboť technika ještě nebyla tak pokročilá a sportovní výkony nebyly možno zachytit ve zlomku sekundy. První fotoaparáty neuměly vyfotit barevný snímek, tudíž fotografie byly černobílé. Sám Tausk zmiňuje Eliota Elisofona, amerického fotoreportéra, o kterém tvrdí: „*He proceeds from the conviction that black and white photography has a built-in power because of the simplicity of its image.*“⁵¹ a odhaluje efektivnost černobílé fotografie. Scheufler vysvětluje: „*Pohyb bylo potřeba aranžovat a většina takových snímků vznikala z praktických důvodů v ateliérovém prostředí.*“⁵² I v průběhu 19. století byla aranžovanost snímků součástí zachycování pohybu. Jeden z největších fotografů v českých zemích byl, podle Scheuflera, Ruda Bruner-Dvořák, kterému se povedlo v roce 1890 v Olomouci na cyklistických závodech pořídit snímek cyklisty foceného z boku. Scheufler považoval tohoto fotografa za průkopníka fotografické reportáže.⁵³ Po přelomu století pokrok ve fotografování byl již na jiné úrovni. Bylo tedy technicky možné zachytit „mrknutí oka“. Díky tomuto pokroku se sportovní rubriky staly přitažlivějšími.

---

⁴⁸ Švácha, Rostislav. *Česká sportovní architektura 1567-2012*. Praha: Prostor, 2012. str. 7

⁴⁹ Švácha, Rostislav. *Česká sportovní architektura 1567-2012*. Praha: Prostor, 2012. str. 110

⁵⁰ Kratochvíl, Petr. *Czech architecture: 1989-1999*. Praha: Prostor, 1999. str. 25

⁵¹ Tausk, Petr. *A short history of press photography*. Prague: International Organization of Journalists, 1988. str. 213

⁵² Ninger, Michal; Koliš, Jiří. *Český sport 1862-1914*. Praha: Nezávislý novinář, 2003. str. 290

⁵³ Ninger, Michal; Koliš, Jiří. *Český sport 1862-1914*. Praha: Nezávislý novinář, 2003. str. 290

6. Časopis Světozor

Světozor byl vlivný obrazový týdeník. Stal se obrazovou i písemnou kronikou, která vycházela pod záštitou nakladatelství J. Otto, spol. s r. o. v Praze. Úspěšný týdeník byl veden Eduardem Bassem po dobu třiceti devíti let.⁵⁴ Světozor informoval nejen o dění u nás, ale i ve světě. Zahrmoval zprávy o politickém dění, obrazy z literárního života, fejetony, také umění, divadlo, tanec a film. Poskytoval čtenářům zprávy týkající se tělesné výchovy zároveň i vojenství, často také technické otázky, zajímavosti a snímky z geografického života. V neposlední řadě Světozor obsahuje i ryze dámská témata jako je móda, péče o svůj vzhled aj. Časopis bývá médiem, díky kterému se mohou poptávat a nabízet různé služby- tudíž i reklamy jsou bezpochyby součástí týdeníku.

Světozor zobrazoval všední život lidí. Za první republiky se rozmohl fenomén trampingu a turistiky. Volný čas trávili pracující lidé v přírodě, u vody, kde si mohli od těžké práce fyzicky i psychicky odpočinout. Na víkendy často odjížděli s rodinami z halasného města na venkov. Těmito tématy se nechala inspirovat také československá kinematografie. Ve Světozoru je psáno o mnoha lákavých místech v zahraničí, kterými se mohou Čechoslováci inspirovat ke strávení zimních nebo letních dovolených. Populárními místy se staly pohoří Tatry a Alpy, které jsou ideálními místy pro užívání si zimních sportů. Zimní sporty se těšily velké oblibě, zejména pak krasobruslení, lední hokej a sjezdové lyžování. Na ledových plochách se scházeli všechny věkové kategorie, ženy i muži. Taková místa se stávala výborným místem pro navazování kontaktů, sdružování se, dokonce plnila funkci dnešní „seznamky“. Místa a náhle vzniklé situace si tak vytvářejí *genia loci*. Dívky se toužily stát slavnými krasobruslařkami a chlapci populárními hokejovými hráči. Na letní dovolené se jezdilo do bývalé Jugoslávie. Sportovalo se venku v přírodě ať už na hřištích, plaveckých bazénech, řekách. Populárním se stal fotbal, hlavně na venkově. Snad každý malý kluk měl starý míč a chodil hrát s kamarády na zatravněnou plochu. Jezdilo se na kole a chodilo se plavat do řeky. Vodní sporty se také provozovaly. Zástupce vodních sportů je například kanoistika, vodní pólo. Slavným sportem se stalo i jezdeckví a dostihy. Světozor psal články o „exotických“ krajinách světa a seznamoval tak čtenáře s fungováním těchto kultur. Čtenáři na základě těchto textů a fotografií se seznamují se ostatním světem a polemizují nad tím, jaké jsou rozdíly mezi „naší“ a jejich kulturou. Záslouhou

---

⁵⁴ Světozor. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2022-05-10]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Sv%C4%9Btozor>

rozmanitosti kultur je možné si uvědomit jedinečnost té každé vlastní. Často se ve Světozoru objevuje téma Sokolu a Sokolských sletů. Světozor sleduje mládež, která pilně nacvičila svoji choreografii. Častokrát byly tyto akce velkou událostí, na kterou se těšila řada příznivců. Nejmladšími cvičenci, kteří náročné choreografie nacvičovali, byli již žáci třetích tříd měšťanských škol. Aby vypadala představení zharmonizovaná, cvičenci byli ustrojeni do zvláštních krojů. Hudba byla též neodmyslitelnou součástí sokolských sletů. Jednalo se např. o sokolské písně, dechovou hudbu, znělky, pochody a sborové skladby a skladby určené pro cvičení. Jednotlivé druhy hudby se používaly k jiným účelům (nástupy, vystoupení...). Významnou pochodovou skladbou byla: Zpívejme dál lví silou, vzletem sokolím, kterou napsal František Josef Pelz v roce 1884. Ve Světozoru své místo měl i oblíbený automobilový sport. Opakovaně se pořádaly automobilové výstavy v Brně či Praze. Automobilový sport je přitažlivý pro svou rychlost, krásu, inovaci a především adrenalin. Jsou pořádány různé závody, ve kterých je možné předvést přednosti automobilu. Závody do vrchu, sprinty. Závody se netýkaly pouze automobilů, nýbrž se uskutečňovaly závody i pro motocykly. Oba sporty byly finančně nákladné, ale přinášely popularitu majitelům, strojům a samozřejmě jejich závodníkům.

6.1 Obsahová analýza Světozoru

V této kapitole podáváme výsledky vyčerpávající rešerše všech meziválečných ročníků Světozoru s ohledem na všechny sportovní či tělovýchovné obsahy. Detailněji se zaměřujeme na ty diskurzivní momenty (ať už textové či vizuálně-obrazové), které umožňují nahlédnout do proměn dobové mentality a s nimi souvisejícího nového prožívání a konceptualizací sportu, především v kontextu oficiální prvorepublikových ideologií národa, hygieny, mravnosti a „nového člověka“.

První číslo **19. ročníku** se ve sportovní rubrice věnovalo události, která byla považována za krásnou podívanou a symbol či vyjádření pospolitosti: veřejnému cvičení mělnického Sokola k padesátiletému trvání příslušné jednoty. Vystupovali během něj žáci a žákyně s precizně připravenými cvičeními. Ani dospělí členové Sokola přípravu nezanedbali.⁵⁵ Druhé číslo téhož ročníku referovalo o fotbalovém utkání mezi týmy pražské Slavie a Pardubic. Fotografie zachytila napínavý moment druhého gólu do sítě Pardubic.⁵⁶ Ve čtvrtém čísle 19. ročníku se nachází článek o kooperaci

⁵⁵ Veřejné cvičení mělnického Sokola k 50 letému trvání jednoty. *Světozor* 1918, roč. 19, č. 1, s. 3

⁵⁶ Z fotbalového zápasu Slavie- Pardubice. *Světozor* 1918, roč. 19, č. 2, s. 2

Národního pomocného sboru a spolku Sokol při pořádání slavnosti Národního posvícení v Semilech. Pozornost je mj. věnována představení Sokola, v jejímž rámci muži předváděli fascinující akrobatickou sestavu.⁵⁷ Šesté číslo tohoto ročníku pojednává o přátelském fotbalovém utkání vojenských mužstev 28. a 102. pluku.⁵⁸ V sedmém čísle je zveřejněno vystoupení Sokolské župy východočeské v Pardubicích. Zdůrazňována je impozantnost představení živých obrazů. První měl znázorňovat napětí před sportovním utkáním, druhý obraz výborně ztvárnil vyčerpání po boji. Další dva obrazy pak znázorňovaly plochu a kužel. To vše zvládli cvičenci (muži) díky svým vycvičeným, pružným tělům. Mezi cvičenci musí panovat naprostá důvěra, aby při tak náročných vystoupeních nedošlo k nehodě.⁵⁹ V osmém čísle se dočteme o výjimečném dni ženského tělocviku a sportu, který se uskutečnil 20. října 1919 na letenském hřišti S. K. Smíchov ve prospěch Matice Školské a Českého Srdce. Dámy soutěžily v atletických disciplínách. V textu se tvrdí, že dámy jsou odvážné a silné, neboť si troufají i na disciplíny těžké atletiky, jakými je např. vrh koulí (vážící něco přes 7 kg). Zástupkyně něžného pohlaví jsou ovšem převážně štíhlých postav, čemuž mohly dát vyniknout při závodě v běhu na 50 metrů. Z dnešního hlediska pozoruhodné jsou zachycené sportovní úbory slečen, tvořené šaty ke kolenům, pod které některé atletky oblékly punčochy; dívky sportovaly bosé (sic!).⁶⁰ Třinácté číslo 19. ročníku představilo veřejné cvičení v Plzni, které se konalo v přírodním divadle na Zámečku a jemuž přihlíželo přibližně 4000 osob. Cvičenci prezentovali náročnou sestavu, ve které prokázali profesionální souhru a preciznost provedení každého jednotlivého prvku sestavy. Nebáli se ani riskovat při provádění odvážnějších prvků, jako např. lidské pyramidy. Poté přišla řada na cvičení mužů. V textu se zdůrazňuje, že cvičení pod širým nebem má značné hygienické a zdravotní výhody: příjemné prostředí a svěží vzduch, což platí zvláště v létě, kdy se dá sportování zakončit příjemnou koupelí na koupališti nebo v řece.⁶¹ Netradiční způsob trávení volného času u vody nám v čísle 41 představuje pan Břichňáč, jezdec na vodních lyžích. Ty tedy nebyvaly taženy člunem: pan Břichňáč si pomáhal pádlem a takto se „procházel“ po hladině Vltavy.⁶² Vodní sporty provozované v létě byly tématem 43. čísla. Především se v něm referovalo o zápasu ve vodním pólu mezi

---

⁵⁷ *Světozor* 1918, roč. 19, č. 4, s. 8

⁵⁸ Obrázky z vojenského footballu. *Světozor* 1918, roč. 19, č. 6, s. 6

⁵⁹ Slet sokolské župy východočeské v Pardubicích. *Světozor* 1918, roč. 19, č. 7, s. 2-3

⁶⁰ *Světozor* 1918, roč. 19, č. 8, s. 5

⁶¹ Veřejné cvičení v Plzni. *Světozor* 1918, roč. 19, č. 13, s. 15

⁶² *Světozor* 1919, roč. 19, č. 41, s. 15

věčnými pražskými rivaly A. C. Sparta a S. K. Slavia.⁶³ Radovala se také vojenská osma Č. V. K., která vyhrála závody osmiveslic o putovní štít města Prahy. Mimo tuto sportovní akci jsou v čísle 44 zmíněny také slavnosti federace francouzských gymnastů v Nancy; skupiny českých a jihoslovanských Sokolů jsou zachyceny na společné fotografii, což odpovídá dobové mezinárodně-politické orientace Československa (tzv. Malá dohoda).⁶⁴ Ve 47. čísle se objevila zpráva o Sokolském sletu v Jihlavě, který 19. a 20. července 1919.⁶⁵ V čísle 48 je zmíněna sportovní událost, která proběhla v Těšínském Slezsku: běžecký závod kolem Orlové. Trať měřila 5 kilometrů a vítězem se stal pan Pytlíček s časem 17,08 minut. Na druhém místě se umístil pan Mazanec a třetí skončil pan Moravec. Pro dnešního čtenáře je zajímavé, že pánové běželi naboso. Příroda se svojí faunou a florou je uklidňující kratochvílí.⁶⁶ V 50. čísle se píše o českém jízdeckém sportu a jeho propagátorovi, jímž je pardubický rotmistr a chovatel závodních koní E. Skuherský: „*snahou jeho jest křísiti sport v naši republice*“.⁶⁷ Skuherský na svém hnědákovi Filovi je zachycen na fotografiích při přeskoku. Kromě toho je 50. čísle zmíněn fotbalový zápas v Praze mužstvy z Paříže a Říma a veřejné cvičení vinohradských hasičů, při nichž hasiči cvičili se žebříky a sekyrami.⁶⁸

První číslo **20. ročník** pojednává o slavnostech v Pardubicích: „*Tábor lidu sociálně-demokratického na památné Kunětické hoře, kde řečnil delegát amerických Čechů Vojta Beneš před 15 000 lidmi. Po táboru uspořádáno cvičení Dělnických tělocvičných jednot, kde cvičilo přes 500 borců.*“⁶⁹ Součástí sportovních slavností byla krasojízda na bicyklu, překážkový běh, tenisový zápas a klání v řecko-římském zápasu mezi vítězi z Pershingových her panem Beránkem a Halíkem. V textu se pateticky píše, že „*není vděčnějších a radostnějších projevů národní síly a energie nežli veřejné produkce družin sokolských a tělocvičných jednot dělnických.*“⁷⁰ V prvním čísle 20. ročníku nechyběl ani populární fotbal.⁷¹ V prvním čísle se dále psalo o ministrovi Klofáčovi, který poctil svou návštěvou sportovní slavnosti v Brandýse nad Labem.

---

⁶³ Světozor 1919, roč. 19, č. 43, s. 14

⁶⁴ Ke slavnosti federace francouzských gymnastů v Nancy. Světozor 1919, roč. 19, č. 44, s. 12-13

⁶⁵ Sokolský slet v Jihlavě 19. a 20. července. Světozor 1919, roč. 19, č. 47, s. 7

⁶⁶ Sport v Těšínském Slezsku. Světozor 1919, roč. 19, č. 48, s. 15

⁶⁷ Český sport jízdecký a jeho propagátor. Světozor 1919, roč. 19, č. 50, s. 9.

⁶⁸ Veřejné cvičení vinohradských hasičů. Světozor 1919, roč. 19, č. 50, s. 13

⁶⁹ Ze sportovních slavností v Pardubicích. Světozor 1919, roč. 20, č. 1, s. 4-5.

⁷⁰ Ze sportovních slavností v Pardubicích. Světozor 1919, roč. 20, č. 1, s. 4-5.

⁷¹ Ze sportovních slavností v Pardubicích. Světozor 1919, roč. 20, č. 1, s. 4-5.

Součástí programu byla americká cvičení, objevila se také skupina závodníků ze 7. dragounského pluku v Brandýse nad Labem.⁷² Číslo 2 se tematicky věnuje letním kratochvilím, text je pozoruhodný z hlediska vhledu do proměn dobové mentality, zejména pokud jde o nudismus, proto z něj citujeme delší pasus:

„Letošní léto a s ním i saisona koupací a vůbec saisona všeho sportu na volném vzduchu přesunula se o mnoho neděl na podzim. Letošní srpen a září, toť vlastně náš červen a červenec. Pro umělce i fotografy naskýtají se zde řady pohledů a dekorací vskutku malebných, jichž základem je zelená bujná louka a stříbrná Vltava a sufitami moudrý horizont nebes. Okolí pražské, obzvláště nejbližší, oživilo tisícerými výletníky a návštěvníky přírodních koupelen. Jedna z nejpohodlnějších, a protože i největších a tedy hojně navštěvovaných jest známý ostrov císařský proti Vyšehradu. Zde se táboří pod širým nebem a lidé vracejí se zde ku přírodě aspoň pokud se týče zbytečné přítěže oděvní. Zde není třeba ostychu, neboť živé a zdravé tělo lidské dávno už přestalo býti předmětem údivu a opovržení.“⁷³

Totéž číslo Světozoru přináší také tip ke koupání: říční lázně na staroměstském jezu. „*Jistě groteskní, ne každoroční obrázky – řada koupajících se na Staroměstském jezu. To umožněno také regulací Vltavy v těchto místech a dočasnou pomůckou těm, kdož jednou jistě budou ukazovati svým dětem i vnukům místo: ,Tady jsme se koupávali v památném prvním roce našeho osvobození. Byly to tenkrát lepší časy.*“⁷⁴ Třetí číslo 19. ročníku informovalo o slavnostním otevření hřiště Nuselského S. K. U této slavnostní příležitosti bylo přítomno mužstvo Nuselského S. K. I. B a tým házenkářek. „*Nuselský klub sportovní, jeden z největších v okolí pražském, může se chlubit neustále krásnými úspěchy sportovními i morálními. Ale nejpěknějším takovým úspěchem jest vybudování samostatného jeho hřiště, za návštěvy pobratimských klubů dne 24. srpna slavnostně otevřeného.*“⁷⁵ V čísle 4. se vzpomínalo na sokolské cvičení v Modré u Bratislavy. Slavností, která se konala za doprovodu veřejného cvičení, bylo otevření nové Sokolovny ve Vyškově: „*Čacký náš Sokol, pravé vojsko národní, jemuž náleží největší zásluha o branné i morální vybudování naší republiky, ani když dosáhl nejčestnější své mety, svobody svojí otčiny, neustává ve své práci. Věren heslu svému ,ni zisk ni slávu‘ rozpiná perutě své k novému letu, ještě jarejšímu, chystaje se*

⁷² Ministr Klobáček návštěvou na sportovních slavnostech v Brandýse n. Labem. Světozor 1919, roč. 20, č. 1, s. 15

⁷³ Světozor 1919, roč. 20, č. 2, s. 14.

⁷⁴ Letošní říční lázně na Staroměstském jezu. Světozor 1919, roč. 20, č. 2, s. 15.

⁷⁵ Slavnostní otevření hřiště Nuselského S. K. Světozor 1919, roč. 20, č. 3, s. 6.

*k obrovské manifestaci, novému, velkolepému sletu r. 1920. Zisk sice se nedostavuje, ale slávě nemožno zabrániti!*⁷⁶ V čísle osmém se píše o Sokolském dni v Hořovicích v rámci májových slavností. Další významnou událostí bylo předání praporu II. pluku Stráže Svobody v Českých Budějovicích; po této slavnosti se konalo cvičení mužů s bajonety.⁷⁷ Desáté číslo ročníku dvacátého referuje o motocyklových závodech kolem Paříže. Pozoruhodnou je skutečnost, že závodník Mr. Coquide absolvoval celý okruh a dva rychlostní závody se svou společnicí, a přesto se dokázal ve své kategorii dobře umístit.⁷⁸ Rovněž o automobilovém sportu je zmínka ve 20. čísle, nejednalo se však o závody, nýbrž o výstavu. Konala se v pařížském Grand Palais, v němž byla kromě automobilů vystavena také těžká vojenská technika: *„Pařížská výstava automobilů a tanků stává se věru symbolem doby. Těmto kovovým obrům náleží nepopíratelná zásluha o vítězství proti Němcům; byla zde lidská vynalézavost v boji proti hmotné surové přesile, a duch lidský triumfoval.*⁷⁹ V tomtéž čísle je zmíněno také cvičení skautů v Pardubicích. Výborného úspěchu dosáhlo fotbalové mužstvo 8. vozatajského praporu ve Vršovicích, kterému se v první vojenské soutěži svého druhu podařilo dobýt stříbrnou putovní plaketu. Tato událost je dokumentována fotograficky.⁸⁰ O pozoruhodném činu zástupce p. Wachsmanna referuje článek v 15. čísle:

„Přinášíme několik reprodukcí ze ‚Sokolského dne‘, jež podařilo se uchovati našemu zajatému důstojníku, inž. Linhartovi, přes všechno jeho putování po Rusi. V březnu 1916 zavítal do Taškentu zástupce tehdejšího ‚Svazu‘ v Petrohradě p. Wachsmann, bratr známého zubního lékaře pražského, by přesvědčil se o postupu organizací zajatců ve střední Asii. Na jeho podnět uspořádán v Taškentě zajatci ‚Čechoslováky‘ o velikonocích 1916 ‚sokolský den‘, na jehož průběh tamější naši krajané, ale i domorodci as nikdy nezapomenou. Pořádání ‚Sokolského dne‘ spojeno bylo s ohromnými překážkami, uvážíme-li, že zajatci, přišli z okopů a bojů – nemě i potřebného jednotného oděvu a prostředků k zakoupení jich taktéž nebylo, avšak sbírkami mezi zajatci podařilo se tyto překážky odstraniti.“⁸¹

⁷⁶ Veřejné cvičení a slavnostní otevření Sokolovny ve Vyškově. *Světozor* 1919, roč. 20, č. 5, s. 14.

⁷⁷ *Světozor* 1919, roč. 20, č. 8, s. 14.

⁷⁸ Z posledních závodů motocyklů kolem Paříže. *Světozor* 1919, roč. 20, č. 10, s. 15.

⁷⁹ Z veliké výstavy automobilové v pařížském Grand Palais. *Světozor* 1919, roč. 20, č. 12, s. 3.

⁸⁰ Ukázky cvičení skautů v Pardubicích v prostocviku. *Světozor* 1919, roč. 20, č. 12, s. 8.

⁸¹ Sokolský den zajatců „Čechoslováků“ v dálném Taškentě 1916. *Světozor* 1919, roč. 20, č. 15, s. 6.

Přípravy na VII. všesokolský slet jsou rozebírány v čísle 26. Budují se tribuny a ochozy, přípravy ke sletu jsou vskutku kolosální. A ještě aby ne, popis k fotografiím hovoří jasně: „*Letošní slet sokolský bude rázu vskutku triumfálních! To vnitřní, duševní, proč vlastně Sokol byl založen, dlouho zráló, ale přece uzráló- Sokol stal se opravdovým vojskem národním, jemuž náleží přední zásluha o vybojování naší samostatnosti. Tento triumf jeho bude znázorněn novým velkolepým sletem červnovým, prvním v nové, samostatné vlasti!*“⁸² Text v čísle 28 vybízí k vybudování národního a sokolského stadionu:

„Sokolská olympiáda, tentokrát již sedmá, stává se dnes rázem majetkem celého svobodného národa československého, jenž musí před celým světem přijmouti na sebe zodpovědnost za všechny podniky sletové v Praze.“⁸³ Dále se zde píše, co slety všesokolské znamenají: „[...] jak radostný to svátek duší sokolských, jak mohutný to projev a přehlídka našich národních vojsk v nejryzejším slova smyslu, zvláště tentokrát, kdy je tu veliká příležitost dokázati celému světu, na jakém kulturním, sociálním a společenském stupni stojí náš národ mezi národy celé Evropy.“⁸⁴

Další informace o postupující práci na výstavbě sletišť podává číslo 29. Mimo to se v daném čísle vyskytuje informace o zimních sportovních slavnostech na Štrbském plese. „*Zimní sportovní slavnosti na Štrbském plese konány v poslední dny únorové za hojně účasti zvláště z Čech, za přítomnosti delegátů 40 klubů českých i slovenských. Závody po stránce sportovní i společenské měly plný úspěch. „Naše“ Tatry – bohudik opravdu a navždy naše – otevírají se nyní dokořán každému nadšenému návštěvníku. Jest to jeden z nejcennějších přírůstků naší republiky.*“⁸⁵ Popisu zimní sportovní zábavy se ujalo číslo 31, v němž je vyličená atmosféra a krásné prostředí Tater:

„Letošní závody, koncem února tam pořádané, byly pravou slavností reprezentační po svém zevnějšku i svých výsledcích. Naše denní listy přinesly o tom celé radostné stati, na které zde odkazujeme – obrázky naše, druhá serie – jsou krásnými dokumenty křepkosti českých a slovenských sportovníků i veškeré nádhery přírodní, lesů a hor hluboce zasněžených. Tyto nepřehledné lány plné srázných roklí a nebezpečných a pro svou krásu přece tak lákavých partií, kam v létě sotva turista se odváží, jsou v zimě

---

⁸² VII. Vsesokolský slet. *Světazor* 1920, roč. 20, č. 26, s. 10.

⁸³ Jar. B. Zyka: Zbudujme národní a sokolské stadion. *Světazor* 1920, roč. 20, č. 28, s. 11.

⁸⁴ Jar. B. Zyka: Zbudujme národní a sokolské stadion. *Světazor* 1920, roč. 20, č. 28, s. 11.

⁸⁵ Zimní sportovní slavnosti na Štrbském Plese. *Světazor* 1920, roč. 20, č. 29, s. 11.

bezpečně oddány statečnými údy sportovců a skýtají jim právě nejbohatších a nejrozmanitějších pomůcek k nejrůznějším evolucím.“⁸⁶

V čísle 31 se ještě píše o přípravách na VII. všesokolský slet. Každého kolemjdoucího jistě překvapí velmi monumentální kostra sletišť: co teprve až budou stavební práce dokončeny!⁸⁷ 35. číslo přináší zprávu, že sletišť již je vybudováno, avšak stále na něm bude mnoho práce. To ovšem není žádný problém: „*Ale to by nebyl ani Sokol Sokolem, kdyby přese všechny překážky nedovedl si sám vypomoci. V tom je právě také myšlenka sokolská, spoléhati pokud je to možné, jedině sám na sebe. Tak tomu bylo s úpravou cvičiště pluhem motorovým, již podnikl v pátek dne 16. dubna předseda stavebního odboru a projektant sletišť stav. rada Ludvík Čížek, prof. české techniky se svými posluchači.*“⁸⁸ Zajímavý fakt o rozmachu sokolského hnutí je zaznamenán v čísle 36: nová sokolská jednota vznikla v Taganrogu na Azovském moři, kde čeští zajatci pracovali v továrně na granáty: „*Do jakých dálav netušených a sotva komu doma známých rozepjal čacký Sokol náš svoje bystré perutě! Všady, kde je několik desítek Čechů, tvoří se kroužky sokolské, které i za nejsvízelnějších poměrů dovedly uskutečniti hrdou výzvu svoji: „Ať na nás národ patří!...“ Dnes patří na ně s úctou celý svět, neboť kamkoli zavítají, vnášejí nový život a nový ruch, kázeň, nadšení, činice tak své okolí lepším a ukazující mu nové, vyšší mety života.*“⁸⁹ Výjimečnou událostí zaznamenanou v čísle 39 byly pražské jarní dostihy v Chuchli. Jsou to dny, díky kterým se Praha stává metropolí sportovního a společenského života. Tento sport je údajně finančně nákladný, ale zachovává si určitou noblesu a eleganci.⁹⁰ Populárním prvorepublikovým sportem byl rovněž hokej, o němž se píše v témže čísle; tentokrát se jednalo o hokejové závody v ledovém paláci v Antverpách:

„Starobylé a bohaté město belgické uspořádalo za auspicií vládních velkolepé olympijské hry se závody hockeyovými na ledě ve zvláště k tomu zbudovaném paláci. Materiál k paláci tomu vzat z říše přírodní – ze samého ledu – sláva paláce trvala však jen nakrátko. Náš mezinárodní sport dokázal zase jednou svoji pohotovost a vyspělost, umístiv se na místě třetím, což jest vítězství velice čestné, uvážíme-li, s jak mocnými národy bylo jemu soupeřiti. Vždyť o vlastním, samostatném, vládou a úřední veřejností

---

⁸⁶ Ze zimních zábav na Štrbském Plese. *Světobzor* 1920, roč. 20, č. 31, s. 2.

⁸⁷ VII. Vsesokolský slet. *Světobzor* 1920, roč. 20, č. 31, s. 9.

⁸⁸ VII. Vsesokolský slet. *Světobzor* 1920, roč. 20, č. 35, s. 6.

⁸⁹ *Světobzor* 1920, roč. 20, č. 36, s. 3.

⁹⁰ Pražské jarní dostihy v Chuchli. *Světobzor* 1920, roč. 20, č. 39, s. 6-7

podporovaném sportu českém lze mluvit sotva několik roků. A tím čestnější jsou úspěchy i na tomto moderním bojišti všennárodním. Represenlační mužstvo čs. Svazu hockeyového docílilo vynikajícího úspěchu, umístivši se jako třetí vůbec za Kanadány a Američany a jako první v Evropě před Švédy, Belgičany, Francouzi a Švýcary.“⁹¹

Ve 41. čísle je zmínka o VII. všesokolském sletu a cvičení prvního okrsku ve Zvolenu. Sestavy představili dorostenci a dorostenky zvolenského Sokola. Opravdu jímavá je srdatost a oddanost členů Sokola. Přestože cvičení dorostenek narušil silný déšť, dívky neustoupily a pokračovaly v cvičení. Akce se neobešla ani bez projevu podpory a laskavosti, kdy finanční výtěžek z tohoto cvičení byl věnován na výpravu dorostu na slet pražský. Po stránce morální jde o krásný čin, neboť slovenští „sokolíci“ budou vřele a srdečně uvítáni v Praze.⁹² Číslo 52 se věnovalo dění v Antverpách: naši sportovci vyrazili do Belgie na Letní olympijské hry 1920. Československý národ zastupovali vítězové v lawntenisu slečna Skrbková a pan Žemla, cyklisté Janoušek, Kandert a Remeš. Procházka závodil ve velodromu. Pozornost médií přitáhl také belgický král Albert s chotí.⁹³

21. ročník začíná střípky z antverpské olympiády, již se mj. zúčastnili českoslovenští atleti-zápasníci.⁹⁴ Další událostí byl slavnostní den skautů v Brně.⁹⁵ Ve třetím čísle 21. ročníku se čtenářům připomínalo padesát let od úmrtí prvního starosty pražského Sokola a zakladatele Sokolstva Jindřicha Fügnera. Vzpomínán je výrok Jana Nerudy:

„Ach, přede mnou strmí tu umrtvující skutečnost s celým svým ledovitým mrazem! Dech se mně počal krátit, hrdlo bolestně zmíralo. Nebohý národe! Kdo ti bude, lide můj, druhým Jindřichem Fügnerem, kdo dovede jako ON zapomenat sebe? Fügner založil s Tyršem základy Sokolství, ztělesniv v sobě všechny ctnosti občanské, krajní obětování se jednotlivce zájmům celku. Demokratické myšlení projevil také tím, že na schůzi 27. 3. 1862 přišel s návrhem, aby členové jednoty sokolské jako projev skutečného bratrství si tykali. Text je o Fügnerovi a jeho osobnosti.“⁹⁶

---

⁹¹ Hockeyové závody v Antverpách v ledovém paláci. *Světazor* 1920, roč. 20, č. 39, s. 8.

⁹² VII. Vsesokolský slet. *Světazor* 1920, roč. 20, č. 41, s. 4-5.

⁹³ Sokolské závodní družstvo a soudci v Antverpách. *Světazor* 1920, roč. 20, č. 52, s. 7-8.

⁹⁴ Nezapomenutelné reminiscence z Antverpské olympiády. *Světazor* 1920, roč. 21, č. 1, s. 4.

⁹⁵ Slavnostní den českých skautů v Brně. *Světazor* 1920, roč. 21, č. 1, s. 11.

⁹⁶ J. B. Zyka: J. Fügner a české sokolství. *Světazor* 1920, roč. 21, č. 3, s. 7.

Ve 4. čísle je zmíněna oslava 28. října ve Znojmě, v jejímž rámci zacvičili nováčci 24. pěšího pluku po osmidenním výcviku, který vedl sokolský pracovník bratr Kopal.⁹⁷ V 16. čísle je zmínka o fotbalovém zápase A. C. Sparta proti Karlovým Varům, který skončil remízou 2:2. Rovněž se konaly závody v chůzi na 10 kilometrů; trasa vedla ze Smíchova do Zbraslavi, závod vyhrál Jelínek. Číslo 18. klub A. C. Praha: „[...] sportovní tento klub, jehož vyobrazení zde podáváme, jest nejstarší český atletický klub vůbec. Třicet let uplynulo od jeho založení. Dějiny klubu jsou dějiny vzniku a vývoje české atletiky, zvláště tzv. ‚lehké atletiky‘: chůze, běhu, skoku, vrhu koulí, krychlí, hodů diskem, oštěpem, kladivem.“⁹⁸ Dále je v tomto čísle zmíněn závod historického významu na Slovensku, jehož se zúčastnilo 36 běžců z celé Československé republiky a jemuž přihlíželo přes 10 000 diváků. Pozoruhodnou sportovní akcí byly také Masarykovy hry, konané výjimečně v Praze, o nichž je zmínka ve 20. čísle: „Hry trvaly tři dny, staly se zlatým hřebem jarní sezony v celé střední Evropě. Mezinárodní význam jich byl pronikavý a trvale významný.“⁹⁹ Program zahrnoval přetahování lanem, cvičení vojska s puškami, „Sibiřskou devítku“ a běh na 5 000 metrů. Her se samozřejmě účastnily i ženy: „Řada křepkých závodnic sličnými zjevy budila všeobecnou pozornost, dovedla spojití gracie sílu a vytrvalost v krásné výsledky.“¹⁰⁰ 21. ročník přinášel také informace o dělnické olympiádě tělocvičných slavnostech svazu Dělnické tělocvičné jednoty (DTJČ). Dělnická olympiáda se konala na letenském stadionu v Praze ve dnech 19. a 26. – 29. června 1921. Fotografie zachytily cvičení žaček s ozdobnými pruty nebo obroučkami; žáci cvičili s praporky.¹⁰¹ Ve 24. čísle je sepsán krátký text z aktuálního veřejného života Sokolstva. Píše se o sletu sokolské východočeské župy Pippichovy v Litomyšli, jež byla přivítána starostou města Dr. Laškem. Osm set mužů cvičilo „Slovenskou prostnou“. Též je vybráno družstvo českého Sokola, které bude vysláno na zájezd do Ameriky. Dále se konaly menšinové sokolské slavnosti v Trutnově. „Z letošních zájezdů našeho českého Sokolstva do poněmčilých krajů českých. Velké sokolské a menšinové slavnosti župy Podkrkonošské v Trutnově dne 26. června.“

---

⁹⁷ Oslava 28. října ve Znojmě sportem a tělocvikem našeho vojska. *Světobzor* 1920, roč. 21, č. 4, s. 13.

⁹⁸ Athletic-club „Praha 1890“. *Světobzor* 1921, roč. 21, č. 18, s. 5.

⁹⁹ Masarykovy hry v Praze. *Světobzor* 1921, roč. 21, č. 20, s. 4.

¹⁰⁰ Masarykovy hry v Praze. *Světobzor* 1921, roč. 21, č. 20, s. 6.

¹⁰¹ Dělnické olympiáda na Letné. *Světobzor* 1921, roč. 21, č. 21, s. 3-5.

*Účastníků bylo na 40 000.*¹⁰² Ve 26. čísle je zmíněn velkolepý slet Českoamerického Sokolstva v Chicagu.¹⁰³

22. ročník začíná, pokud jde o sport, článkem o skautském svazu Československé republiky (údajně tomu tehdy bylo právě deset let od založení prvních skautských spolků v Českých zemích):

„Masaryk hovořil o skatu takto: „Skautství, jak se na ně dívám a co o něm vím, bylo by mně jako ideál praktickosti – praktickosti v malém i velkém. Praktickosti v tom smyslu, aby mládež ve městech a ve velkých místech nebyla vychovávána tak uměle, až nepřirozeně. Tu praktickost míním, praktickost rukou i práce, dovésti si pomoci a nebyti závislým na jiných. Praktickost, která vylučuje luxus – to platí zejména pro města; žádný přepych, žádné zbytečnosti, vyhazování jmění a sil a tím uskutečnění praktického bratrství a prostoty, prostoty republikánské.“¹⁰⁴

Další uvedená vyjádření osobností k tématu skautingu jsou rovněž převážně kladná a podporující. Na fotografii je představen světový náčelník skautů sir R. Baden-Powell. Z hlediska našeho tématu je pozoruhodná zmínka, že i jiné národnosti obývající Československo jsou přijímány do spolku, jehož účelem je překlenutí jazykových, etnických a národnostních rozdílů – a nejen těch. Důležitá poznámka k našemu tématu je uvedena ve 3. čísle: „*Jedni z prvních, kteří bojovali za samostatnost v dobách, kdy myšlenka na náš samostatný stát zdála se něčím nedosažitelným, byli sportovci. Stát přišel, českým sportovcům vyplnil se dávný jich sen, bijí se za svoji vlajku a bijí se pro slávu svého státu. Dochází k mezistátním utkáním a opět jest to football, náš takřka národní sport, který skýtá nám největší příležitost k zápolení s representanty cizích států.*“¹⁰⁵ Zimním sportům a radovánkám je věnováno číslo 8. Za krále zimních sportů je považováno lyžování: „*Jízda na ski jest skutečně sportem ušlechtilým, sportem pro krále, pakliže ten král je ztělesněním dokonalosti a ušlechtilosti. Jest smutným jevem, že počet milovníků tohoto sportu se proti době předválečné zmenšil – důsledek to hlavně neurovnaných poměrů poválečných...*“¹⁰⁶ Pokud se chce lyžař dostat na profesionální úroveň, je zapotřebí si nejprve najít správného učitele. Pak již stačí se vhodně obléknout. Oblečení by mělo být nejlépe černé a z látky, na kterou se nezachycuje sníh.

¹⁰² Menšínové sokolské slavnosti v Trutnově 26. června 1921. *Světozor* 1921, roč. 21, č. 24, s. 15.

¹⁰³ Velkolepý slet Českoamerického Sokolstva v Chicagu. *Světozor* 1921, roč. 21, č. 26, s. 2.

¹⁰⁴ Svaz skautů republiky Československé. *Světozor* 1921, roč. 22, č. 2, s. 32.

¹⁰⁵ Kdo nás má representovati? *Světozor* 1921, roč. 22, č. 3, s. 23.

¹⁰⁶ Královský sport. *Světozor* 1922, roč. 22, č. 8, s. 6.

Nejdůležitější je ovšem obuv, která by měly být volnější, aby se do ní vešly dva páry ponožek. Dámy by měly mít kratší kalhoty, lehké blůzky a kabátek. Pokrývka hlavy není nutná. Co je ale důležité mít s sebou, pokud se vydáme na delší túru, je náradí: pro případ nehody či poruchy. Lyžování má několik výhod: pobyt na čerstvém vzduchu, setkávání s přáteli, posilování a formování postavy, poznávání nových míst.¹⁰⁷ 10. číslo informuje o cestě fotbalové Sparty do Španělska: „*Cesta do Španěl ubíhala našim borcům velmi příjemně, všude vítáni byli jako staří známí a přispěly k tomu zajisté velké známosti a velmi dobré styky vůdce výpravy mezinárodního sekretáře A. C. Sparta p. Scheinosta.*“¹⁰⁸ Detailněji je popsán jeden moment utkání (souboj o míč v předbrankovém prostoru). Kritizovány jsou přestupky hráčů proti kázni, které mají za následek vyloučení, nebo hůře diskvalifikování hráčů.¹⁰⁹ V 16. čísle se objevuje téma dostihových závodů: konkrétně dubnový meeting v pražské Chuchli – promenáda jízdy o velkou cenu 20 000 Kč. Zmíněn je také mezinárodní turnaj šachistů a mezinárodní automobilové závody do vrchu.¹¹⁰

23. ročník přinesl hned v prvním čísle reportáž o automobilové soutěži kolem republiky. Zvítězily týmy Grand a Mignon z automobilové továrny Praga A. S. Praha VIII. První místo obsadil Laurin a Klement. Automobily startovaly v Bratislavě před hotelem Carlton. Zmíněn byl také fotbal: S. K. Slavie uvítala anglické týmy univerzit v Oxfordu a Cambridge.¹¹¹ Ve 2. čísle téhož ročníku byli čtenáři zpraveni o několika novinkách. F. Ballek Brodský s chotí a E. Goldšmíd s chotí chystali náročný výpravu Evropou a Amerikou na tandemech (54 000 km za 10 měsíců). Odehrál se také volejbalový mač družiny starších B. P. skautů kmene „Irogouis“ s dorostem československé pobočky tehdy vlivné křesťanské mládežnické organizace YMCA.¹¹² 5. číslo seznamuje čtenáře s úspěchy československých sportovců. Jedním z nich byla výhra fotbalového mužstva A. F. K. Kolín proti „Eintracht 1885“ z Lipska. Chvályhodným úspěchem jsou výkony několikanásobného amatérského mistra Československé republiky v cyklistice Božy Rameše. Ramešovi se podařilo získat 39 cen během jednoho roku. Dalším úspěšným sportovcem byl Boža Durdys: amatérský atlet, člen A. F. K. Vršovice, se stal nejlepším vzpěračem střední váhy

---

¹⁰⁷ Královský sport. *Světazor* 1922, roč. 22, č. 8, s. 7.

¹⁰⁸ Sparta ve Španělsku. *Světazor* 1922, roč. 22, č. 10, s. 18.

¹⁰⁹ Sparta ve Španělsku. *Světazor* 1922, roč. 22, č. 10, s. 19

¹¹⁰ Pražský dubnový meeting v Chuchli. *Světazor* 1922, roč. 22, č. 16, s. 19-20.

¹¹¹ Automobilová soutěž kolem republiky. *Světazor* 1922, roč. 23, č. 1, s. 24.

¹¹² Evropou a Amerikou na tandemech. *Světazor* 1922, roč. 23, č. 2, s. 26.

v Československu.¹¹³ 8. číslo naladilo čtenáře na zimní období. Konkrétně byla řeč o lyžařských závodech ve švýcarských horách, dále o speciálním závodě automobilu proti saním opatřenými plachtou (vyhrál automobil), rovněž o pěstování lyžařského sportu v bavorských Alpách a o krasojedci na bruslích. Krasobruslení je údajně elegantní a estetický sport.¹¹⁴ V 10. čísle je zmínka o lyžařském kurzu berlínských vysokých škol v lázních dušnických v Pruském Slezsku.¹¹⁵ 11. číslo informuje o VII. mezinárodním lyžařském kongresu v Praze. V cizině jsou bruslařské závody poněkud nezvyklé. Dámy závodí s kruhy nebo s nádobami naplněnými vodou. Konají se také bruslařské závody v pytlích nebo jízdy na lopatách.¹¹⁶ 20. číslo zpravuje o 24. mezinárodním turnaji v lawn-tenisu. Na fotografiích jsou zachyceny momenty při odehrávání míče. Je zde názorně ukázána také etiketa tenisového oblékání. Dress-code předepisuje dlouhé bílé kalhoty a triko s tříčtvrtečním rukávem doplněné svetrem. Dále je v tomto čísle zmíněn bicyklový závod republikového mistrovství v jízdě do vrchu. Trasa vedla ze Zbraslavi do Jiloviště, přibližně 6 km; závodů se účastnili profesionálové i amatéři.¹¹⁷

24. ročník přináší hned zkraje zprávu o čtyřicetiletém výročí trvání Československé jednoty velocipedistů. Hold jednotě byl vzdán na Staroměstském náměstí. Proběhl též atletický meeting S. K. Slavia; disciplíny byly následující: běh na 100 m, skok daleký s rozběhem, běh na 110 m s překážkami a chůze na 3 000 m.¹¹⁸ V 10. čísle se nachází zmínka o hokeji, konkrétně o zápasu S. K. Slavie proti Moravské Slávii a druhý zápas mužstva Zbraslavi proti Mladé Boleslavi.¹¹⁹ 14. číslo se zaměřilo na vojenské lyžařské závody na Šumavě, které se konaly 13. – 17. února. Jednalo se o mezinárodní vojenské závody, přičemž Československo zastupoval skokan na lyžích Hanisch, jehož nejdelší skok měřil 29 metrů. Ve skoku na lyžích exceloval nadporučík Procházka. V reportáži se píše, že dokumentace sportu je důležitá, neboť se z ní můžeme různě poučit. Následující článek se rovněž týkal lyžařských závodů, a sice těch, konaných v alpském středisku Chamonix. Československo zastupoval skokan Wende.¹²⁰ Přespolního běhu S. K. Slavia na 9 km pořádaného v Praze se zúčastnili muži,

---

¹¹³ *Světlozor* 1922, roč. 23, č. 5, s. 23.

¹¹⁴ *Světlozor* 1923, roč. 23, č. 8, s. 22.

¹¹⁵ Lyžařský kurz Berlínských vysokých škol v Lázních Dušnických v Pruském Slezsku. *Světlozor* 1923, roč. 23, č. 10, s. 22.

¹¹⁶ *Světlozor* 1923, roč. 23, č. 11, s. 22.

¹¹⁷ *Světlozor* 1923, roč. 23, č. 20, s. 24.

¹¹⁸ *Světlozor* 1923, roč. 24, č. 1, s. 27.

¹¹⁹ Z hokejových zápasů v Praze. *Světlozor* 1924, roč. 24, č. 10, s. 21.

¹²⁰ *Světlozor* 1924, roč. 24, č. 14, s. 8-10.

kteří před vyběhnutím do terénu absolvovali rozběh na hřišti, píše se v 16. čísle. V něm se objevuje také nenápadná poznámka o velmi zajímavém sportu, jímž je šermířství. Jedná se prý o sport, který tříbí smysly, zvláště pak ty postřehové. Rozvíjí umění předvídat, posiluje bystrost, a mimo to i držení těla. Šerm je estetický sport, který si zachovává jistou gráciéznost. Zmíněno je v této souvislosti, že mistr šermu Oresto Puliti zavítal do Prahy mezi účastníky akademie československého šermířského svazu.¹²¹ V 18. čísle je zmínka o šermířském turnaji, na fotografii jsou zachyceni dva šermíři v akci. Na fotografii je názorně patrné i oblečení. V 18. čísle se píše dále o mezinárodních automobilových závodech; trasa vedla ze Zbraslavi do Jiloviště.¹²² Ve 20. čísle jsou scény ze zápasu o Davisův pohár v novém stadionu v Praze. Proti sobě hrají zápas Novozélandčané Fisher s Peacock a Čechoslováci Koželuh s Žemlou.¹²³

Kuriózní téma se objevilo ve 4. čísle **25. ročníku**: jednalo se o pštrosí závody, jež byly součástí „starořímských závodů“ v pražském stadionu. Říká se o pštrosovi, že je velmi dobrý běžec, a těmito podivnými závody se to potvrdilo. Existují dva způsoby pštrosích závodů: buď se pštros zapřáhne místo koně, aby za sebou táhl obdobu „římského vozu“, nebo je možné pštrosa osedlat.¹²⁴ 10. číslo oslavuje úspěch československých hokejistů na mistrovství Evropy, které se konalo na Štrbském Plese na Slovensku: *„Žádný zápas nesetkal se s takovou nepřízní počasí jako zápasy hokejové o mistrovství Evropy letos v československé republice. Po stránce finanční i propagační selhaly, ale po stránce sportovní jsou dokonalým našim úspěchem, díky solidaritě mužstva. Československo vyhrálo všechny své zápasy s převahou, nedostavši ani branky... Tímto úspěchem nemůže se pochlubit žádná jiná země.“*¹²⁵ Další lyžařské závody, o kterých se zmiňuje 13. číslo, se konaly v Jánských lázních. Skokanské závody s sebou přinášejí i pády: nepříjemná nehoda se stala na mokřím sněhu. Pojednána je také technologie úpravy skokanských tratí: sníh se ručně nakládá na saně a svázal na místo určení. Úprava sněhu na doskočišti měla také přesně stanovená postup. Doskok si závodníci upravovali společně vlastními silami pomocí hran lyží. Nejdelší skok měřil 47 metrů (Nor H. V. Ljungmann).¹²⁶ 15. číslo píše o prvních plaveckých závodech

---

¹²¹ Sport. Světozor 1924, roč. 24, č. 16, s. 18.

¹²² Světozor 1924, roč. 24, č. 18, s. 23-24.

¹²³ Dvě scény ze zápasu o Davisův Pohár v novém stadionu v Praze Světozor 1924, roč. 24, č. 20, s. 23.

¹²⁴ Sport. Světozor 1924, roč. 25, č. 4, s. 19.

¹²⁵ Hokejový zápas o mistrovství Evropy na Štrbském Plese na Slovensku. Světozor 1925, roč. 25, č. 10, s. 5.

¹²⁶ Mezinárodní středoevropské lyžařské závody v Jánských Lázních 12. až 15. února. Světozor 1925, roč. 25, č. 13, s. 16.

napříč Vltavou, konaných v březnu. Otuzování je údajně zdravá činnost, jež prospívá fyzickému i psychickému zdraví, ale pokud není člověk dokonale připraven, může za to zaplatit svým životem.¹²⁷ Plavecké závody v chladné vodě nejsou pouze doménou mužů. Najdou se i odvážné ženy, které rády překonávají své hranice. Otuzování shledává jistě prospěšným i tělovýchovný odbor ministerstva veřejného zdravotnictví (v 16. čísle). Dále je v témže čísle článek vztahující se k olympijským hrám. Sekční šéf Kolínský si z pobytu v Americe přinesl náležité porozumění pro tělesnou výchovu. „*Sekční rada MUDr. Jar. Hovorka účastnil se v zastoupení čsl. ministerstva zdravotnictví olympijských her pařížských a měl tam vzácnou příležitost navázati důležité styky s mezinárodními činovníky olympijskými, spolu s prof. drem Burešem, který v Paříži byl činný jako zpravodaj ministerstva. ...tělesná výchova v Československu vůbec není dnes už ani myslitelná bez intervence, tak zdatné a vlivné, jako jest právě ministerstvo zdravotnictví.*“¹²⁸ Ve 25. čísle je zpráva o československých sportovcích odjíždějících do zahraničí. Dále jen heslovitě: Mužstvo pražské Slavie jelo na zájezd do hlavního města Bulharska Sofie. Tenista Koželuh byl v kruhu české společnosti v Deauvillu ve Francii. Mezinárodních plaveckých závodů ve Schwyzu se účastnil zkušený plavec Nikodém, a zvítězil.¹²⁹

1. číslo **26. ročníku** se zmiňuje o veslařském sportu. V něm nám údajně chybí ještě mnoho zkušeností, o čemž svědčí výsledky veslařských závodů v Praze, při nichž na vítězství dosáhla švýcarská osma. „*Veslařství jest nejzdravější sport, ale zároveň také nejnákladnější, neboť bez hojného lodního materiálu se klubová činnost nikdy neuplatní.*“¹³⁰ 2. číslo téhož ročníku informuje o oblibě šermířského sportu. Svou jedinečností láká toto sportovní odvětví čím dále více i ženy. V cizině je dámský šerm velmi oblíben; zmíněna je v této souvislosti dánská šermířka Ossierová, jež vyhrála na pařížské olympiádě.¹³¹ V 5. čísle najdeme narážku na život na oceánské lodi, konkrétně o zpestření plavby pořádáním boxerských zápasů.¹³² V 10. čísle je tip na zimní rekreaci ve Švýcarsku, které se přirozeně stalo střediskem zimních sportů. Díky profesionální hotelové péči se zvyšuje lákavost navštívit atraktivní centra, jakými jsou např. Svatý Mořic, Davos či Arosa. Ve Skandinávii, konkrétně ve Stockholmu, se odehrál dámský

---

¹²⁷ První plavecké závody napříč Vltavou v Praze 22. března. *Světobzor* 1925, roč. 25, č. 15, s. 21.

¹²⁸ Tělovýchovný odbor ministerstva veřejného zdravotnictví. *Světobzor* 1925, roč. 25, č. 16, s. 20.

¹²⁹ K zájezdu pražské Slavie do Sofie. *Světobzor* 1925, roč. 25, č. 25, s. 23.

¹³⁰ K posledním událostem našeho sportu. *Světobzor* 1925, roč. 26, č. 1, s. 14.

¹³¹ *Světobzor* 1925, roč. 26, č. 26, s. 24.

¹³² Život na oceánské lodi: boxerský zápas na palubě. *Světobzor* 1925, roč. 26, č. 5, s. 15.

hokejový zápas Finska proti Švédsku. Zajímavostí je, že dres byl tvořen jen z trika, kraťas a podkolének.¹³³ V anglickém Sundbury se běžel přespolní běh. Na fotografii z 16. čísla je skupina dívek, které běží vodou a vzájemně si pomáhají. Pozoruhodné je, že dívky, ač sportují, jsou silnějších postav.¹³⁴ Ve 21. čísle je psáno o významné akci, konané v Praze: jedná se o Den ženské atletiky. Ženy soutěžily například ve skoku vysokém, běhu na 100 metrů s překážkami, skoku do dálky dokonce i závod osmiveslic. Pozoruhodný světový rekord v hodů diskem vytvořila Polka Kolopacká (zmínka o něm se nachází ve 22. čísle).¹³⁵

1. číslo **27. ročníku** je věnováno taneční gymnastice. Taneční gymnastika údajně není správně chápána a většinou se považuje za opak sportu; rozdíl mezi sportem a taneční gymnastikou je vysvětlen následovně: „*Sport směřuje k závodění, k měření výkonnosti, třeba na úkor zdraví, kdežto gymnastika jest pohyb na základě hygieny. Hlavním prostředkem jest podporovati zdraví, vyrovnávati různé tělesné nedostatky, získati sílu a ohebnost, tj. čistá gymnastika. Taneční gymnastika má estetický úkol.*“¹³⁶ Zde dodejme, že tzv. rytmika a gymnastika oblíbenou volnočasovou aktivitou prvorepublikových měšťanských dívek a žen (někdy i dětí); tato tradice do určité míry přežila až do padesátých let, kdy byla postupně coby příznak „buržoazního“ životního stylu eliminována. Podle dobového textu ze Světozoru nejde v taneční gymnastice jen o to, umět použít sílu: všechny pohyby by měly mít estetickou funkci, ježto máte nad tělem kontrolu a dáváte okolí najevo, že nejste ve stresu. Ve 2. čísle je zmíněn dostatečný důvod, proč se věnovat sportu pravidelně. Zmíněno je zde dále, že Gene Tunney se stal rohovnickým mistrem světa; podařilo se mu porazit dosavadního držitele titulu boxera Jacka Dempseyho na body: „*Dempseyovi se vymstila několikaletá přestávka, kdy jeho tělo odvyklo tvrdému zápasnickému trainingu. Zápas byl největší událostí amerického sportu – byli jednotlivci, kteří se přijeli na něj podívat až z Austrálie.*“¹³⁷ Populární hrou se údajně stal bowling. Na snímku v 5. čísle jsou zachyceni australští hráči v Brisbane. Jedná se o muže středního věku, i starší. Všichni vypadají upraveně a jsou často elegantně ustrojeni do společenských kalhot, košile, kterou občas doplňuje vestička, chybět nesmí kravata a klobouk. Také v golfu existuje

---

¹³³ Z ráje zimních sportů. *Světozor* 1926, roč. 26, č. 10, s. 8-9.

¹³⁴ Přespolní běh dám v Sundbury v Anglii. *Světozor* 1926, roč. 26, č. 16, s. 24.

¹³⁵ Polská atletka Kolopacká. *Světozor* 1926, roč. 26, č. 22, s. 21.

¹³⁶ Taneční gymnastika. *Světozor* 1926, roč. 27, č. 1, s. 9.

¹³⁷ Gene Tunney – nový rohovnický mistr světa. *Světozor* 1926, roč. 27, č. 2, s. 10.

přesná etiketa odívání.¹³⁸ Ve 13. čísle jsou čtenáři seznámeni se Suzanne Lenglenovou, která pěstuje v Americe golf, přestože se golf se tradičně považuje spíše za mužský sport. Soupeřka Lenglenové Helena Willsová studuje na malířské akademii. Dámský úbor pro golfová hřiště tvoří sukně, triko s límečkem, případně pokrývka hlavy.¹³⁹ O neobvyklých závodech na Štědrý den se píše v čísle 15: jedná se o plavecké závody, konané mimo Prahu, nebo též v Londýně či v Paříži.¹⁴⁰ Zimní kratochvíle si užívají i děti a dospělí ve švýcarském Sv. Mořici, jak sděluje číslo 16. Píše se zde také o velké ledové ploše, na které si rádi všichni zacvičí – tak jako jeden pár amerických bruslařů: muž drží ženu za nože u bruslí a točí s ní kolem své osy.¹⁴¹ V čísle 24 je popsán hazard se životem: „*Boj o rekordy a hazard se životem – pohled na závodistiště v Carmarthenshire a vrak vozu, jímž dosáhl J. G. Thomas rychlosti 170 mil za hodinu*“¹⁴² J. G. Thomas po touze vytvořit světový rekord, přišel o život. V čísle 32 se píše o Elišce Junkové, která jako první žena absolvovala slavné závody Targa Florio.¹⁴³ 40. číslo představuje módu koupacích obleků. Debat o vhodnosti či nevhodnosti koupacích úborů je nespočet. „*Fotografie ukazují trikotové obleky a taftové – taftové mají výhodu, že ani když se namočí – nepřiléhají na tělo. V každé zemi se to posuzuje jinak – ve francouzských a italských lázních rozlišují ženy podle „plavek“ velmi ostře – cudné dívky nosí celé šaty, čím méně oblečení tím je dívka považována za „neslušnou“ – můžou nastat nepříjemné omyly, pokud do ciziny přijedou jiné dívky zvyklé jiných mravů.*“¹⁴⁴ Ne všude se to ovšem posuzuje takto: v Německu nebo i v Československu se v dané věci nerozlišuje.

Ve 21. čísle **28. ročníku** se píše opět o Sv. Mořici a zimních aktivitách, které se zde dají provozovat. Belgičané přijeli do Sv. Mořice sjet bobsleight. Další muž přijel na dráhu se svým skeletonem. Pro méně odvážné zde je curling nebo krasobruslení.¹⁴⁵ Ve 27. čísle se čtenářům přiblížila největší událost hippického sportu: závody v Liverpoolu, jichž se zúčastnilo čtyřicet dva koní. Nehody i pády jsou bohužel častou součástí této slavnosti.¹⁴⁶

---

¹³⁸ *Světobzor* 1926, roč. 27, č. 5, s. 17.

¹³⁹ *Světobzor* 1926, roč. 27, č. 13, s. 6.

¹⁴⁰ *Světobzor* 1927, roč. 27, č. 15, s. 11.

¹⁴¹ *Světobzor* 1927, roč. 27, č. 16, s. 4-5.

¹⁴² *Boj o rekordy a hazard se životem. Světobzor* 1927, roč. 27, č. 24, s. 15.

¹⁴³ *Světobzor* 1927, roč. 27, č. 32, s. 9.

¹⁴⁴ *Koupací obleky. Světobzor* 1927, roč. 27, č. 40, s. 10.

¹⁴⁵ *Světobzor* 1928, roč. 28, č. 21, s. 10.

¹⁴⁶ *Světobzor* 1928, roč. 28, č. 27, s. 6.

Technika a sport? Toto téma otevírá 1. číslo **29. ročník**. „Zlomek vteřiny, jež rozhoduje v závodech o vítězství, kontroluje se teď v Paříži mechanicky. Cílová páska je spojena s elektrickým vedením, které současně na chronometru přesně zjistí čas a zároveň uvede v činnost fotografické přístroje, jimiž se mnohdy sporný výsledek soudců může kontrolovati.¹⁴⁷ Takové zařízení mají již v Longchampu.

První číslo **32. ročníku** informuje o velké události automobilového světa, již je závod na Masarykově okruhu u Brna. Závod se tento rok vydařil z velké části také proto, že byl pokořen rekord z minulého roku.¹⁴⁸ Ve 2. čísle se hovoří o závodech motorových dvoukolek, jejichž posádky soupeřily o cenu Berlína na závodní dráze Avus.¹⁴⁹

33. ročník ve druhém čísle odhaluje nové zimní sportoviště vybudované v krásné přírodní scenérii na jevanském rybníce u Prahy.¹⁵⁰ 3. číslo se zmiňuje o hokejovém týmu Polska, který přijel do Prahy na zimní stadion utkat se ve dvou mačích s pražským mužstvem.¹⁵¹ Diskuze o otužování se nachází ve 3. čísle. Hlavní otázkou této problematiky je nachlazení: „Vědci zkoušeli mnoho pokusů, kdy se vystavovali chladu, průvanu atd. a dokázali, že člověk se nakazí jen od druhého člověka.“¹⁵² Člověk údajně nemůže nastydnout ze špatných meteorologických podmínek, a to díky existenci termoregulace. Důkazem je jedna členka londýnského plaveckého klubu, která bruslí pouze v plaveckém dresu, nebo dva lyžaři, kteří sjíždí sjezdovky pouze ve spodním prádle.

Boxerský souboj mezi mistry světa Alem Brownem a Freddie Milerem zmiňuje 1. číslo **35. ročníku**. Utkání se konalo v pařížském Palais des Sports.¹⁵³ V 5. čísle je zmínka o šampionce mezi německými krasobruslařkami Maxie Herberové. Je vyfocena při provedení náročného krasobruslařského prvku.¹⁵⁴ V 7. čísle je pojednáno o Pražanech užívajících si ledových radovánek na zamrzlé Vltavě. Bruslení v sobě prý ukrývá tajemné kouzlo. Ledová plocha je výborným místem k navazování erotických kontaktů i ke schůzkám s přáteli; je rovněž místem intergeneračního setkávání.¹⁵⁵ 13.

---

¹⁴⁷ Stoj a technika ve sportu. *Světobzor* 1928, r. 29, č. 1, s. 22.

¹⁴⁸ *Světobzor* 1931, roč. 32, č. 1, s. 22.

¹⁴⁹ *Světobzor* 1931, roč. 32, č. 2, s. 20.

¹⁵⁰ *Světobzor* 1933, roč. 33, č. 2, s. 4.

¹⁵¹ Z posledních dnů. *Světobzor* 1933, roč. 33, č. 3, s. 12.

¹⁵² Sport- otužování- zdraví. *Světobzor* 1933, r. 33, č. 7, s. 14.

¹⁵³ Z různých koutů světa. *Světobzor* 1935, roč. 35, č. 1, s. 9.

¹⁵⁴ Z různých koutů světa. *Světobzor* 1935, roč. 35, č. 5, s. 3.

¹⁵⁵ Praha na ledě. *Světobzor* 1935, roč. 35, č. 7, s. 6-7.

číslo seznamuje čtenáře s pojmem integrální sport: „*popisuje kapitalistický sport a vyzdvihuje průkopníky sportu, jejichž vášní byly křížovky, rébusy a jiné společenské hry; v doméně sportu zavládla spontánní hra osvobozené imaginace – experimenty v náhodě, zajíček v své jamce, schovávaná, dětská říkadla atd.*“¹⁵⁶ V 15. čísle se nachází článek o anglickém letci, který vytvořil nový rychlostní rekord na trati z Austrálie do Anglie. Jednalo se o letce H. L. Brooka, jenž trasu uletěl za 7 dní 19 hodin a 50 minut.¹⁵⁷ Na počest královského jubilea se v Londýně konaly automobilové závody, kterých se aktivně účastnila i mladá slečna. O závodech na počest královského jubilea informuje číslo 19. Automobily a krásné ženy k sobě prý neodmyslitelně patří. Něžné pohlaví vždy vzbuzuje pozornost, a u mladé řidičky tomu nebylo jinak.¹⁵⁸ Avšak spíše než automobily jsou pro dámy vhodnějším způsobem trávení volného času např. koně a jízdecký sport. Jezdecký klub Ústí nad Labem oslavil deset let od svého založení. Za deset let působení klubu se podařilo vytvořit krytou jízdárnu 100 metrů dlouhou (popsány jsou ve 20. čísle).¹⁵⁹ Článek ve 23. čísle uvažuje nad rizikovostí sportu: Co je méně náročné na řízení, než kůň? Bicykl. Ovšem ani cyklistika není zcela prosta nebezpečí úrazu.¹⁶⁰ 31. číslo informuje čtenáře o mezinárodních tělocvičných závodech, které se budou konat v souvislosti s mezinárodní výstavou v Bruselu. Těchto závodů se účastnila družstva žen i mužů československých Sokolů, a dosáhla značných úspěchů.¹⁶¹ Na strahovském stadionu se uskutečnila sportovní neděle, o čemž informuje 38. číslo ročníku 35. Nejprve proběhly zahajovací aktivity a slavnostní ceremoniál, poté se hrála kopaná, které přihlížely davy fanoušků. Ve stejném čísle se nachází také informace o leteckém dni v Kbelích, v jehož rámci byla předváděna letecká akrobacie.¹⁶²

Ve **36. ročníku** se píše o speciálním zápasu, který je spíše představením pro diváky: jedná se o zápas Sumó-tóri. Sportem, který údajně většinou považujeme za japonský, avšak pochází z Číny, je „jiu-jitsu“ (neboli „judo“). Nicméně autentickým japonským sportem je Sumó, obdoba řecko-římských zápasů. Judo je spíše užitečné k obraně i útoku, kdežto sumo je pouze jakýmsi divadlem, které vytváří kruh profesionálů; půvab tohoto sportu vlastně ani tak nezávisí na způsobu zápasu, ale

---

¹⁵⁶ Integrální sport. *Světobzor* 1935, roč. 35, č. 13, s. 9.

¹⁵⁷ Z různých koutů světa. *Světobzor* 1935, roč. 35, č. 15, s. 7.

¹⁵⁸ *Světobzor* 1935, roč. 35, č. 19, s. 5.

¹⁵⁹ Z činnosti jezdeckého klubu v Ústí nad Labem. *Světobzor* 1935, roč. 35, č. 20, s. 16.

¹⁶⁰ Z různých koutů světa. *Světobzor* 1935, roč. 35, č. 23, s. 8.

¹⁶¹ Z různých koutů světa. *Světobzor* 1935, roč. 35, č. 31, s. 11.

¹⁶² Z neděle sportovních vášní. *Světobzor* 1935, roč. 35, č. 38, s. 14.

na postavách zápasníků a na obřadech, které zápas doprovázejí. Zápasník suma je obrovské, silné postavy, vlasy má spletené do uzlu a nosí volné kimono. Čím je zápasník větší, tlustší a nevzhlednější, tím je populárnější. Sumo-zápasy se konají v kruhovitě budově. V článku je vyčerpávajícím způsobem vylíčena atmosféra jednotlivých zápasů. Zápas je doprovázen velmi složitým rituálem, který může trvat i půl hodiny; cílem zápasu je, aby jeden ze zápasníků vyhodil protivníka mimo kruh. Výpady zápasníků jsou nepředvídatelné. Důležitý je postřeh.¹⁶³ Ve 36. ročníku nacházíme také článek o krasobruslení. Píše se v něm, že tento sport není jen pouhým opisováním tance: jedná se o skutečnou akrobacii s prvky baletu. Právě díky tomuto spojení se možná stalo krasobruslení jednou z nejpopulárnějších podívaných té doby.¹⁶⁴

37. ročník přináší zprávu o ceremoniálu na začátku hokejového zápasu, kdy mužstva jsou nastoupena naproti sobě, uprostřed stojí rozhodčí, hrají se hymny a obecenstvo prožívá tento ceremoniál společně s hráči: každé hnutí, které rozumí propagandě, usiluje o to, aby vnějškově působilo nejsilnějším dojmem – proto ony ceremoniály.¹⁶⁵ V 7. čísle jsou čtenáři informováni o jezdeckých závodech Velké Pardubické. Článek zprvu píše o cestě vlakem do Pardubic na tuto velkou událost, o lidech, kteří vlakem cestují, jejich róbách a upraveném zevnějšku. Velká Pardubická je ohromnou „sensací“, den, kdy se koná, určuje směr společenských diskusí na dlouhou dobu. Co ovšem přineslo tomuto závodu takovou slávu? Nejsilnější dojmy zanechávají samotní závodní koně: jsou velikou záhadou pro diváky, kteří s nadšením sledují tato úžasná stvoření.¹⁶⁶ V témže čísle se nacházejí také tipy na místa pro letní nebo zimní rekreace. Oblíbené, zejména mezi příznivci zimních radovánek, bylo Rakousko. Zimní kratochvíle si užívají lyžaři zkušení i nezkušení, mladí i staří, všichni, kteří si chtějí užít krásného slunného počasí. Radovat se mohou na ledě i sněhu, aktivit, které jsou k dispozici, je mnoho: bruslení, lední hokej, jízda saněmi, motor-skiing, plachtění, terénní skoky, slalom, různé přeskoky aj.¹⁶⁷

1. číslo **39. ročníku** začíná otázkou, jak je sport skutečně starý? Sport je dnes, zejména mezi mládeží, velmi oblíbený, jedná se však o fenomén značně starý, jenž nejprve existoval jen ve fantasmii. Příkladem je létání: „*již v 16. století bylo známo létání,*

---

¹⁶³ J. Průšek, Tokyo: Sumó-tóri. *Světobzor* 1936, roč. 36, s. 192.

¹⁶⁴ Z různých koutů světa. *Světobzor* 1936, roč. 36, s. 869.

¹⁶⁵ J. Bitnar- Na zimním stadionu aneb chvála fanoušků. *Světobzor* 1937, roč. 37, s. 23.

¹⁶⁶ *Světobzor* 1937, roč. 37, s. 681-682.

¹⁶⁷ Slunné zimní radovánky v Rakousku. *Světobzor* 1937, roč. 37, s. 820-821.

ovšem mnohem jednodušší a lacinější než dnes: zapřáhly se kachny a již byl letec ve vzduchu. Zimní sport bruslení je sport starý tak víc než 100 let, dříve totiž bylo bruslení takovou kratochvílí vznešeného lidu než zábavou prostého lidu.¹⁶⁸ V 10. čísle téhož ročníku je pojednán inovativní prvek sportovního světa, jímž je rozhlas: „Rozhlas, který jednoznačně umožní organisovat, informovat, vnášet nový pořádek do ‚dnešní doby‘“.¹⁶⁹ Ve 21. čísle je zmínka o dostizích: „Koňské dostihy patřily tehdy k velkým společenským událostem sezony a na tom se dnes celkem nic nezměnilo. Dobře je to vidět z obrázků Královského Derby v Římě r. 1888 a slavného liverpoolského Derby v dnešní době. Jen diváků je dnes mnohem více než dříve.“¹⁷⁰

6.2. Interpretace výsledků obsahové analýzy

Světozor v meziválečném období referoval o sportu a tělovýchově hojně: jak textem, tak – vzhledem k žánru daného časopisu pochopitelně – také obrazem, především pak prostřednictvím fotografií. Text, fotografie a jiné obrazové materiály i jejich popisky *společně* vytvářejí diskurzivní síť, jejíž základní vlastnosti se pokusíme interpretovat na následujících řádcích.

V textech a obrazové dokumentaci meziválečného Světozoru byly zastoupeny všechny možné dobové sporty a oblasti tělovýchovy. Dominuje mezi nimi sport nejpopulárnější, fotbal. Značná pozornost je věnována též aktivitám Sokola, v mnohem menší míře pak aktivitám jiných tělovýchovných jednot a spolků (dělnických, katolických, německých československých aj.). Přinášeny byly zprávy nejen z Prahy, ale i z československých (hlavně zemsky českých) regionů, a to i těch odlehlejších.

Z obsahové analýzy Světozoru vyplývají některé jeho vazby na ideologie prvorepublikového období. Avantgardní ideologie sdílely – pokud jde o sport a tělovýchovu – základní pohledy s oficiální prvorepublikovou ideologií (jejíž systematictější výzkum zatím neproběhl). Především se jedná o vyhraňování se vůči světu předválečnému, světu, můžeme říci, pozdně romantickému, který je nově konceptualizován a zpětně prožíván jako traumatizující, nehygienický, nedůstojný.¹⁷¹ Sport je chápán jako důležitý prostředek *osvobození* člověka, chápaného v zásadě nikoliv ve smyslu *osoby*, nýbrž jako soubor psycho-fyziologických funkcí. Gnostická

---

¹⁶⁸ Jak starý je sport? *Světozor* 1939, roč. 39, č. 1, s. 8.

¹⁶⁹ Technika v zimních sportech. *Světozor* 1939, roč. 39, č. 10, s. 16.

¹⁷⁰ Včera a dnes. *Světozor* 1939, roč. 39, č. 21, s. 8.

¹⁷¹ ZAPLETAL, Miloš. Inter-war Avantgarde Tendencies. In: *The Cambridge History of Czech Music*. Cambridge: Cambridge University Press, 2024 [?], v přípravě. Citováno z rukopisu kapitoly.

utopie „nového světa“, pozemského ráje, jehož je možné dosáhnout vlastním přičiněním lidského rodu, rozmachem jeho vědění, fyzické a technické zdatnosti, vyžaduje posilování, trénování, maximalizaci oněch psycho-fyziologických funkcí. Sport je chápán jako prostředek anti-individualizace, prostředek posilování kolektivního, národního těla (chápaného v intencích čechoslovakismu). Na diskurzivní úrovni však byly tyto nové ideologické obsahy zhusta kombinovány se staršími rétorickými prostředky a ideologématy 19. století. To se nápadně projevuje zejména v textech vztahujících se k sokolskému hnutí, s příznačným patosem, rétorickými formulemi apod., které se v daném typu výpovědi od 19. století příliš nezměnily.

Důležitým aspektem dobových diskurzů o sportu byla genderová kritéria. Světozor v tomto ohledu korespondoval s obecnější levicovou tendencí prosazující se v meziválečném Československu, jakož i jinde v Evropě a Spojených státech amerických. Sport se stával důležitým příznakem ideálu „nové ženy“, čímž se zapojoval do struktury dalších příznaků, které zahrnovaly různé aspekty sociální a kulturní existence ženy: od nové, maskulinní módy, přes emancipaci v oblasti maskulinních činností (jako např. v automobilismu), až po nové sebepojetí, sebezpožívání a emocionalitu ženy. Nová žena dvacátých a třicátých let se neměla stydět za své tělo, ovšem pochopitelně tehdy, odpovídalo-li dobovým kulturním standardům krásy. V tomto ohledu ovšem nepanovala všeobecná shoda: oproti době předválečné jistě nastal příklon ke štíhlejším tvarům, ovšem Světozor držel spíše umírněnější pozici, z jejíhož pohledu má být tělo sportovkyně v první řadě zdravé, přirozených proporcí a v případě vrcholového sportu odpovídající dané disciplíně. Doba olympijských závodů vzpěraček v supertěžké váhové kategorii, skokanek na lyžích a judistek tehdy sice ještě zdaleka nenastala, nicméně trend, který k dnešní situaci neúchylně směřoval, byl započat.

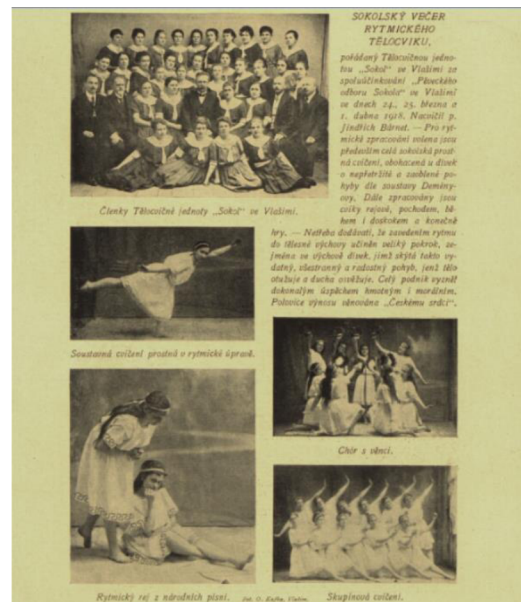
Závěrem lze konstatovat, že zjištění z provedených dílčích sond do jednoho významného a populárního prvorepublikového časopisu v zásadě potvrzují – *pars pro toto* – některé obecněji platné závěry stran sportovních diskurzů a jejich ideologických souvislostí v meziválečném Československu (zejm. Pelce, Zapletala, a Česálkové).¹⁷²

---

¹⁷² PELC, Martin. *Sport a česká společnost do roku 1939: osobnosti, instituce, reflexe*. Praha: NLN, 2018. ZAPLETAL, Miloš. Hromadné štafetové běhy v prvorepublikovém Československu. In: B. Loewenstein – M. Hlavačka – F. Šístek a kol. *Násilí: jiná moderna*. Praha: Historický ústav, 2017, s. 185–196. ZAPLETAL, Miloš. Sport a česká meziválečná hudba: úvod do problematiky. *Opus musicum* 2016, roč. 48, č. 2, s. 6–40. ČESÁLKOVÁ, Lucie. Estetika dezinfekce. Film, sport a hygiena v české kultuře dvacátých let 20. století. *Illuminace* 2006, roč. 18, č. 1, s. 85–98.

Další bádání v této oblasti by mělo být zaměřeno komparativně, zahrnujíc nejen typologicky příbuzná periodika, ale též různé jiné formy a druhy textových i vizuálních diskurzů; pro ohromné množství materiálu, jenž přichází v potaz, je třeba zvážit využití formalizovaných metod analýzy.

6. 3 Obrazová dokumentace

Tyto snímky zachycují představení tělovýchovného spolku Sokol a dole jsou snímky fotbalových mužstev

Zimní radovánky

Z různých koutů světa

Šampionka německých krasobrnářek na rok 1935 se stala Marie Herberová. Foto D. P. P. Z. †

Lesk a bída

Lesk a bída... (text describing the contrast between wealth and poverty in winter sports)

lyžařského turnaje

PRAHA NA LEDĚ

Motosport

Anglický automobilový závodník Sir Malcolm Campbell stal si podle vlastního návodu přestavět svůj vůz „Modrý pták“, s nímž vytvořil světový rychlostní rekord. Na překonstruovaném voze hodlá nyní překonat svůj vlastní rekord. Dole je závodník ve svém voze na Brooklandské závodní trati v Londýně. v

Převážná většina lidí v uzavřené autě je viděly zjevem mimořádně a lakýrním, ať už je podle výkonosti závodnice i voze jakéhokoli. Šlo o takhle byla viděna i tato číselnice londýnského automobilového závodu 6. května na pobřeží královského jachtu, že se tak zážitek dává kolem sebe. Její malý závodník Madger je z typu vozu, jež se nyní stále volně obléhá na anglických závodních tratích. Foto Picture News. 4

Závod do vrchu neboli jízda skromnosti

Lidé a stroje na Ploché dráze

KUERNAC
DOBŘE PŘIMAMIT.

OJOVKAS

STYRIA

SAVOR

LETIŠTĚ

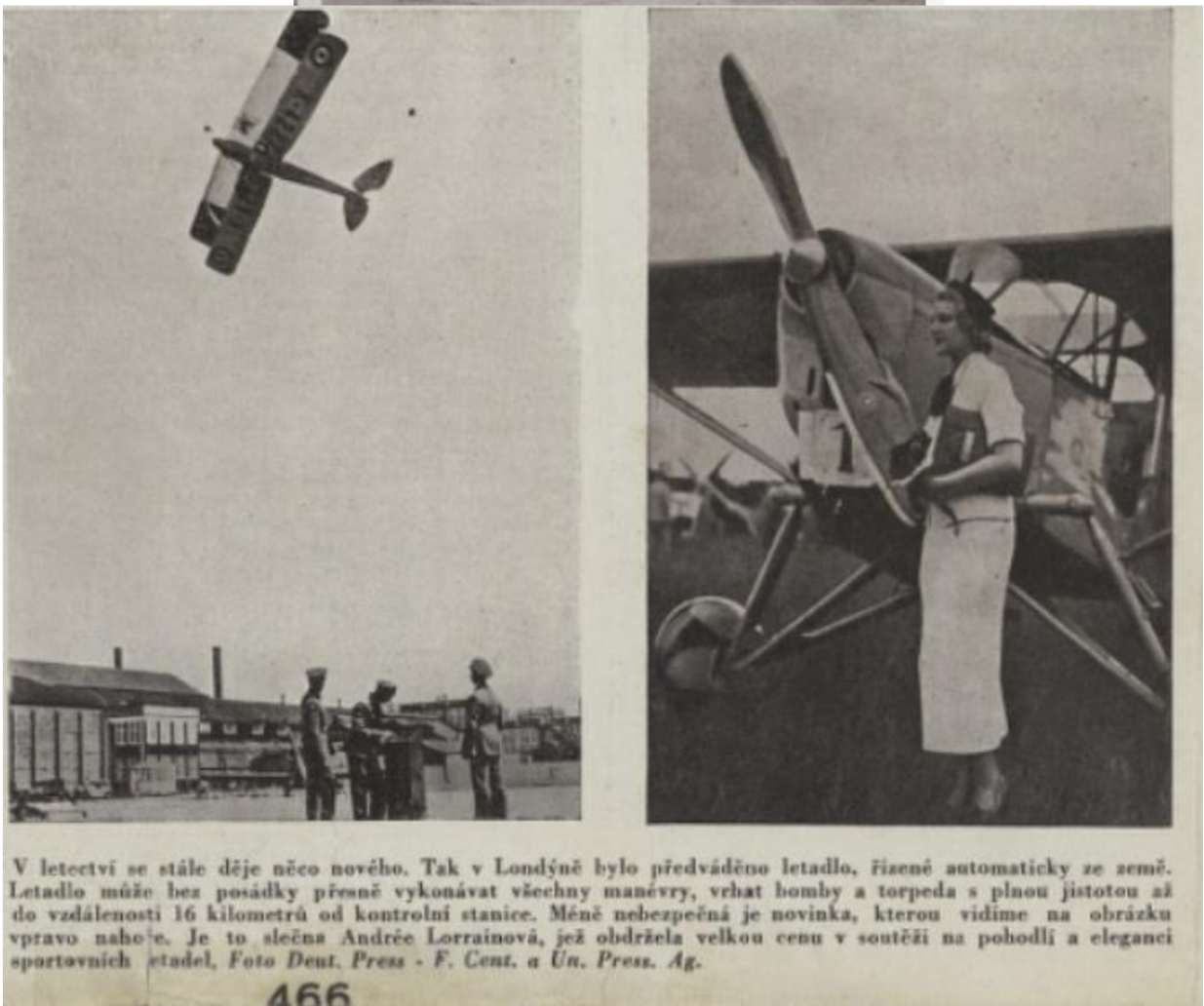
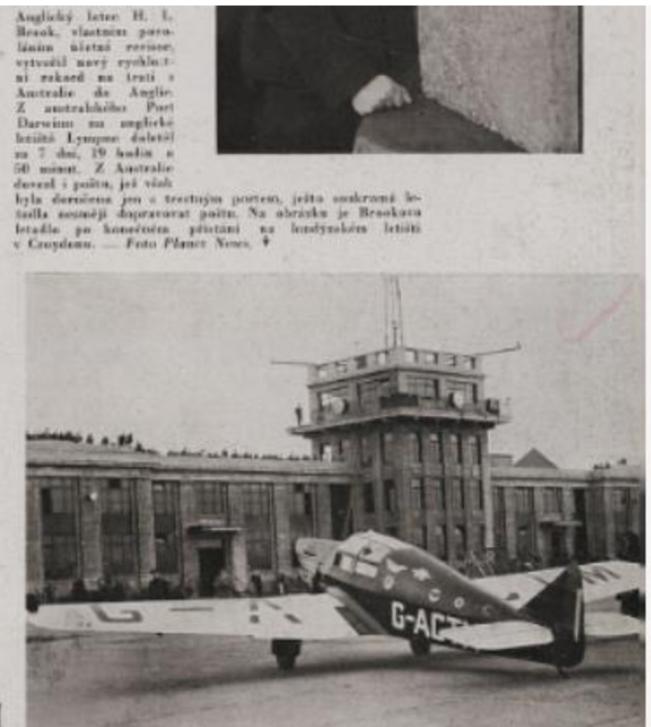
LETIŠTĚ

Letošní autosalon

XXVI. jubilejní mezinárodní výstava automobilů, která se koná v pražské výstavní hale, je největší a nejmodernější výstavou svého druhu v naší zemi. V ní jsou představeny všechny nejnovější typy automobilů, které v současné době vyrábějí světové továrny. Výstava je otevřena pro veřejnost a každému zájemci je umožněno prohlédnout si tyto krásné stroje zblízka. Vstupné na výstavu je zdarma. Výstava se koná od 1. srpna do 15. srpna 1935. Pro více informací se obraťte na organizátory výstavy: Ing. J. Štěrba, Praha, Ústřední výstavní úřad.

Letošní autosalon je největší a nejmodernější výstavou svého druhu v naší zemi. V ní jsou představeny všechny nejnovější typy automobilů, které v současné době vyrábějí světové továrny. Výstava je otevřena pro veřejnost a každému zájemci je umožněno prohlédnout si tyto krásné stroje zblízka. Vstupné na výstavu je zdarma. Výstava se koná od 1. srpna do 15. srpna 1935. Pro více informací se obraťte na organizátory výstavy: Ing. J. Štěrba, Praha, Ústřední výstavní úřad.

Letectví

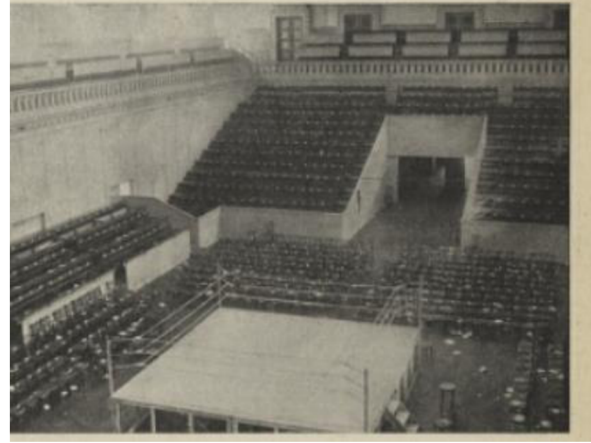
Architektura a sportoviště

IA VALKA? †

li si reportér růžové brýbrázek vypadá jako idyla, ostí představuje skupinu žen, které perou prádlo úky v blízkosti fronty.

BOXERSKÁ ARENA ZE ZASEDACÍ SINE

Vypadá to jako vtip, ale je to pravda: z bývalé zasedací síně v ženevském paláci Společnosti národů byla učiněna boxerská arena. Ironik by tu mohli říci, že se tu alespoň něco opravdu vybojuje, když se tu nepodařilo vybojovat věčný mír. (Foto Balkan) †

Moderní architektura pro veslařský sport J. Setnička

Naše je nyní klidnější než kdysi, ale i v tomto směru se děje. Vypadá to jako vtip, ale je to pravda: z bývalé zasedací síně v ženevském paláci Společnosti národů byla učiněna boxerská arena. Ironik by tu mohli říci, že se tu alespoň něco opravdu vybojuje, když se tu nepodařilo vybojovat věčný mír. (Foto Balkan) †

190

„Plochá dráha“, jež sklídila pochvalu

Letošní „Plochá dráha“ se konala v... (text continues with details of the event and its success)

324

Sokolské slety

Na prahu X. sletu všesokolského

Desátý slet všesokolské bu-
dou předčítat IV. sfe-
rické hry, jež se svým
přírodním tělocvičným
duchem stane vhodným
úvodem k vlastním sletu.
Se zvláštní péčí se na hry
připravují studentky divi-
ze gymnasia „Krámo-
horská“, jež kromě sletov-
ých cviků se také přizna-
vají i v užívání plysné
masky. Dole je vidíte při
nevyklé kombinaci tance
& plysné maskami. †

Praha se již spísa ocela
v známém předletovém
ovzduší: připravuje se na
slet rozsáhlými zevními
opravami sokolské a sje-
tové budovy se staví
čím dál častěji zjevem
a nedělní předletová vy-
stoupení sokolských cvi-
čiček blížící sletových
důl. • Na snímku vpravo
je záběr z vystoupení žáků
na veřejném cvičení Jung-
mannovy školy na Mlázo-
ve. ➤

† Nahoře je jiná
skupina z předletov-
ého vystoupení so-
kolské Jungmannovy
školy na Mlázo-
ve cvičí prostě
& míli.

Mimolá neděle se konal v Tyršově domě
vystoupení závod Sokolů pro meziná-
rodní tělocvičný závod, který se bude
konat v Praze bezprostředně před sletu-
m. Vpravo je cvičení na hradlech, vý-
še vpravo je soubojový sbor, který vy-
hrál dvanáct nejlepších Sokolů pro me-
zinárodní závod. ➤

První sletová nejmenšími

Dole jsou nejmali žáci v líku na
cvičení, ještě níže odchod žáků měš-
tánských škol po odčívání prost-
ních. †

† První sletová neděle na
strahovském stadionu byla
ve znamení nejmenších So-
kolů, žáků pražských obec-
ných a měšťánských škol.
Nahoře vidíte nejmenší z
nich, žáky 2. a 3. třídy obec-
ných škol, nastoupivší k cvič-
ení „Váček do přírody“.
V popředí je nesena státní
vlajka, aby byla vztýžena na
stojanu.

Dětský den na sletitě byl
také dětským dnem v blo-
dění, jenže zde již o děti
nebylo tak dobře postaráno
— zůstaly dostavní ročníky
na krku, což oběma stranám
nebylo ani nepříjemnosti.
Dole vidíte dva takové pří-
pady. • Jestliže jsou mali
cvičenci, žáci se po skon-
čení cvičení k odchodu. †

Žáci obecných a měšťánských škol jsou
nejmenšími Sokoly. Jejich cvičení ne-
může být hromadnou přehlídkou vy-
soké tělocvičné vyspělosti a přísné
ukázněnosti, jako tomu bývá při dva-
cítistícovém vystoupení dospělých cvi-
čiček, nýbrž spíše symbolickou mani-
festací sokolské myšlenky naší nej-
mladší generaci, to jest naší budouc-
nosti. Bylo-li tedy žactvu dopřáno za-
hábit desátý slet všesokolský, tak
jako zahajovalo již devátý, je to jistě
více než jen věkové převzetí — je to
převzetí těch, kteří mají sokolskou
myšlenku přenést z přítomnosti do bu-
douce.

7. Shrnutí

Práce interpretovala pojem transkulturní komunikace jakožto něco, co přesahuje komunikaci, která je alfou a omegou mezilidského soužití. Nepřesahuje však pouze jí, ale jedná se o přesah v různých rovinách lidské sféry. Sledovala kontext mezi oborem a tématem práce, kterýžto spočívá v člověku, neboť velká část okolností kolem nás, ukazuje směrem k lidské bytosti. Zdá se, že vše se točí jen a pouze okolo lidské existence. Sami tu utváříme prostředí, ve kterém se učíme žít a přizpůsobovat se mu.

Hovořila o vývojové linii sportu v různých historických obdobích. V bakalářské práci též byla zmíněna důležitá osobnost První republiky, Tomáše Garriguea Masaryka a jeho vlivu na sportovní dění v tomto období. On sám měl sport velmi rád. Zmínka o národnostním složení, vysvětlení pojmu gender a pojetí tělesnosti. V hlavní kapitole o sportu je zmínka o informativní funkci médií. Povídání o tělocvičných spolcích, především toho nejznámějšího, Sokola. Jednalo se také o architektuře a o umění zachycení pohybu. Zjistilo se, že sport nebyl předmětem, jenž by vyvolával sensace, především tedy u pedagogů, neboť odváděl pozornost od studia a sváděl ke světským radostem.

A závěrem se dostalo i na samotné periodikum Světozor, které se práce snaží analyzovat. Světozor byl periodikem, které bylo zajímavé v tom, že byl konstruován jako obrázkový či spíše fotografický týdeník. Byl obsahově pestrý a pro čtenáře zábavný. Každý si v něm našel své téma. Informoval o dění v Československu i ve světě. Zval na společenské akce, které také kritizoval. Psal o úspěších československých sportovců v zahraničí. Inspiroval k turistickým výletům a dovoleným. Byl úspěšným periodikem, které vycházelo bezmála čtyřicet let. Dále jsou pak v práci ukázány některé fotografie z časopisu, které reprezentují specifické sporty a společenské akce za dob poválečného Československa. Nesmí se opomenout také výjimečná architektura a sportoviště, která byla vybudována, aby sloužila sokolským sletům, profesionálním i rekreačním sportovcům.

8. Závěr

Na otázku překračování kulturních bariér jsem došla k odpovědi, že pokud člověk dokáže své etnocentrické cítění potlačit a je otevřen dialogu, tak pak je možné kulturní bariéry poznávat a tím pádem je schopen je i překročit. Olympijské hry či samotný sport je jedním z možných nástrojů, které napomáhají mezilidským vztahům růst, lidem se socializovat a dát volný průchod emocím a životní energii.

Tělovýchovné spolky se držely myšlenky, že individuální sport vede k přílišné pýše, tím pádem bude zanedbávat občanskou povinnost vůči státu. Kolektivní sport navíc podporuje skupinového ducha a pěstuje soudržnost a věrnost. Tělo představovalo energii a bylo jakýmsi zdravotním ukazatelem jedince, aneb jak tvrdilo heslo jednoho tělovýchovného spolku: Ve zdravém těle zdravý duch, v mysli vlast, v paži sílu. Tužme se! Existují rozdíly mezi mužským a ženským tělem, také ideál krásy těla se liší a to nejen z pohledu muže a ženy, nýbrž v aspektu časovém. V prvorepublikovém Československu byl ideál krásného těla pojímán pro obě pohlaví podobně. Sportovní, štíhlá postava.

Média mají informativní funkci a pomáhají čtenáře seznamovat s neznámým světem „tam venku za hranicemi“. I média tvoří „pouze“ lidé, tudíž mohou být informace zkrášleny autorovým pohledem či obsah informací může být upraven cenzurou. Sport se v médiích ze začátku těžce prosazoval. Později, se však stal hlavním motivem, který si čtenáři velmi oblíbili, a sport byl prvkem, který novinám pomohl prosperovat. Nakonec se stal nepostradatelnou součástí tisku.

9. Bibliografie

- SATIROVÁ, Virginia. *Kniha o rodině*. Praha: Práh; Brno: Svan, 1994
- HOŠKOVÁ, Lenka; LAKATOŠOVÁ, Jana. *Komunikace*. Olomouc: Universita Palackého, 1994
- SOKOLÍČKOVÁ, Zdenka. *Výzvy pro transkulturní komunikaci*. Ostrava: Moravapress, 2014
- BURDA, František. *Za hranice kultur- Transkulturní perspektiva*. Brno: CDK, 2016
- NODL, Martin; TINKOVÁ, Daniela. *Antropologické přístupy v historickém bádání*. Praha: Argo, 2007
- OAKLEYOVÁ, Ann. *Pohlaví, gender a společnost*. Praha: Portál, 2000
- ŠVÁCHA, Rostislav. *Česká sportovní architektura*. Praha: Prostor, 2012
- JASPERS, Karl. *Duchovní situace doby*. Praha: Academia, 2008
- JIRÁSEK, Ivo. *Filosofická kinantropologie: setkání filosofie, těla a pohybu*. Olomouc: Universita Palackého, 2005
- BEDNAŘÍK, Petr; JIRÁK, Jan; KÖPPLOVÁ, Barbara. *Dějiny českých médií*. Praha: Grada, 2019
- BUREŠ, Prokop; PLICHTA, Jan. *Sport a tělesná kultura v Čsl, republice a cizině*. Praha: Almanach sportu, 1931
- WEIGNER, Karel. *Rovnost evropských plemen a cesty k jejich ušlechtování*. Praha: Česká akademie věd a umění, 1934
- KOSATÍK, Pavel. *Jiný T. G. M.* Praha: Paseka s. r. o., 2018
- KALINA, Antonín. *Čtvrt století českého sportu*. Praha: Lehkoatletický odbor sportovního klubu Slavia Praha, 1940
- GREXA, Ján; STRACHOVÁ, Milena. *Dějiny sportu-přehled světových a českých dějin tělesné výchovy a sportu*. Brno: Masarykova Universita, 2011
- TÓTH, Andrej; NOVOTNÝ, Lukáš; STEHLÍK, Michal. *Národnostní menšiny v Československu 1918-1938*. Praha: Universita Karlova, 2012
- ŠKRABALOVÁ, Iveta. *Jaroslav Šalda- Portrét titána tisku*. Praha: Academia, 2016
- HOHLER, Vilém; KÖSSL, Jiří. *Sport v umění*. Praha: Olympia, 1989
- KOUDELKA, Vladimír. *Krasobruslení*. Praha: Československá obce sokolská, 1946
- NERADOVÁ, Alice Lily. *Příběhy našeho krasobruslení*. Praha: Euromedia Group, a. s., 2022

PACKER, Julian. *The british scene- Sport*. England: Mary Glasgow, 1975

MAYEROVÁ, Renata; KRŠKO, Jan. *Question from history III. – Tramp subculture from the scientific research perspective*. Rakovník: Státní okresní archiv Rakovník, 2019

TAUSK, Petr. *A short history of press photography*. Prague: International Organization of Journalists, 1988

KRATOCHVÍL, Petr. *Czech architecture: 1989- 1999*. Praha: Prostor, 1999

PRINCE, Martin. *Global Mental health I No health without mental health*. Online: Lancet, 2007

Masarykův slovník naučný: Lidová encyklopedie všeobecných vědomostí. Díl VI. R-S. Československý kompas, Praha 1932

Sborník:

Open Society Fund Praha. *Společnost žen a mužů z aspektu gender*. Praha: Open Society Fund, 1999

Periodika:

Vzdělávací listy: *Sokolové na olympijských hrách*. 2020

J. Otto 1904-1943. *Světozor*, roč. 18, 19, 35, 36, 37, 38

Iluminace. L. Česálková. *Estetika dezinfekce: Film, sport a hygiena v české kultuře dvacátých let 20. století*. 2006, roč. 18, č. 1

Opus musicum. M. Zapletal. *Sport a česká meziválečná hudba: úvod do problematiky*. 2016, roč. 48, č. 2

Online zdroje:

Světozor. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2022-05-10]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Sv%C4%9Btozor>